

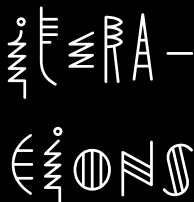
THE FUTURE
OF ARTS
COLLABORATION
IN DIGITAL
CONTEXTS

NAÏVARÍ CASTÉLLO (SSÉ)

RINI HOFMÜLLER (SSÉ)

LÉUS NAEZNA (HANGAR)

PÉTER WESZTEMBERG (CONSTANT)

Internet ha esdevingut un espai extraordinàriament complex que pot interpretar-se com una metàfora del món, per tal com ningú no és capaç d'aprehendre'l completament. Per a les persones involucrades en l'art i interessades en la tecnologia, és una raó de pes per agrupar-se i, de manera col·lectiva, analitzar, utilitzar, desenvolupar o desmantellar la infraestructura principal de la nostra època; per desmuntar o hackejar conjuntament les nostres xarxes, per inventar i executar múltiples internet, i crear futurs en els quals ens agradaria viure.

Les organitzacions sòcies d'Iteracions (Hangar, esc, Constant i Dyne.org) actuen en el mateix àmbit; tanmateix, cadascuna difereix pel que fa al seu punt de partida, missió i mode d'operació. Per aquest projecte, doncs, hem procurat establir uns procediments comuns, que cada organització ha aplicat a la seva manera.

Iteracions és una col·laboració entre diverses organitzacions dedicades a l'art i la cultura a Europa i ha estat cofinançada pel programa Eu-

ropa Creativa de la Comissió Europea. Tot i que el projecte va sorgir de la convicció comuna que la col·lectivitat a l'art requereix investigació i atenció, també s'ha configurat d'acord amb els criteris del marc Europa Creativa.

Com a mostra, vam introduir-nos en un programa que dona suport a "projectes transnacionals de cooperació a diversos països", és a dir, que contribueix al paradigma de la mobilitat creixent. Tant quan decidim veure'ns i treballar a distància mitjançant eines electròniques com quan viatgem en tren o en avió, les nostres accions se sustenten en el consum d'energia i un augment de les emissions de carboni.

Un altre exemple de la influència d'aquest marc en el nostre treball és el fet que les nostres organitzacions no donen per descomptada la delimitació geogràfica de les fronteres europees —en moltes altres situacions, col·laborem amb socis de fora de la Unió Europea. No forma part, doncs, dels nostres criteris habituals de treball.

Nosaltres, les persones de principi del segle XXI, habitem les ruïnes postcapitalistes que s'han tornat la nostra llar col·lectiva. Ens oferim voluntàriament per fer tasques de neteja, manteniment o restauració, raó per la qual hem d'aprendre, hem de negociar i parlar, lluitar, bregar i, de vegades, fracassar conjuntament.

Si un dels vectors que ens uneix a llarg termini és accelerar la fi del

capitalisme, què poden aportar-hi projectes com ara Iteracions? En lloc de donar una resposta explícita en aquesta acció, vam decidir esforçar-nos per crear espais i oportunitats per al desenvolupament de pràctiques artístiques crítiques. Per estimular la consciència, la sensibilitat i la intuïció per a les polítiques relatives a les eines i les tecnologies tot fomentant la companyonia i l'intercanvi.

En aquest sentit, Iteracions es va concebre com una sèrie de residències artístiques en diverses localitats d'Europa. Cada edició es va pensar com una reiteració de l'anterior que, al seu torn, es reiteraria en la següent. A cada trobada de relleu, les obres, els processos, els materials i els conceptes es traspasaven del grup d'artistes residents al grup següent, com un nou punt de partida des del qual torna-ho a intentar.

El seminari inicial es va celebrar el desembre de 2017 a Hangar, on es van proposar i debatre alguns principis comuns de partida. A la primavera de 2018, un grup de més de 30 artistes, hackers, dramaturgs i músics van marxar a Giampileri, un petit poble entre mar i muntanya al terme municipal de Messina, Sicília, per participar en la residència "Transformatorio", organitzada per Dyne.org. Les obres produïdes durant l'estada es van presentar per tot el poble en mig d'un ambient festiu. El material triat perquè el re-

mescessin els artistes de la pròxima residència va ser una cançó: la *performance*, en dialecte sicilià, va introduir els reptes propis del multilingüisme.

A la residència següent, el novembre de 2018 a Barcelona, els artistes van concentrar-se a formar una personalitat col·lectiva: una persona artística grupal que van anomenar Rica Rickson, una identitat/entitat que podia ocupar qualsevol membre del grup o diversos a la vegada.

Pel maig de 2019, després de diverses presentacions, laboratoris i reunions, un grup d'artistes sota el nom *common ground* van col·laborar amb l'objectiu de construir una instal·lació ad hoc per a l'exposició "Collaboration Contamination", que es va celebrar a l'espai d'esc mkl a Graz. Al llarg de l'estiu de 2019, Constant va organitzar dues residències a Brussel·les, de les quals va néixer l'exposició "Operating / Exploitation" d'octubre al Bazar-Labo, seguida immediatament per la sessió de treball "Collective Conditions".

Iteracions investiga el futur de la col·laboració artística en contextos digitals

Aquest ha estat el lema del projecte durant els quatre anys que ha durat. El concepte bàsic ha estat "iterar" l'acció en diverses circumstàncies semblants però diferents i

enfortir les estratègies col·laboratives i col·lectives en la pràctica o les pràctiques artístiques.

Aturem-nos un moment per analitzar amb més cura cadascuna de les paraules d'aquest lema: "investiga el futur de la col·laboració artística en contextos digitals".

Altrament dit, el procés d'investigació. Els mitjans d'indagació que es van desenvolupar es guien per la pràctica de fer les coses juntes, fer la pràctica artística juntes, fer l'art juntes, fer juntes la comprensió de la interpretació, de l'activitat, de l'actuació, de l'autonomia com a éssers conscients de si mateixos.

Malgrat que Iteracions va seguir una metodologia fixa, es van posar en pràctica diverses formes d'investigació: investigació guiada per la "intuïció", per afinitats, per impulsos i per oposició a la recerca (tornar a cercar el que ja sabem que existeix a fi de demostrar una tesi). És això el que anomenaríem *experimentar*? Jugar sense una finalitat particular o explotar els cossos vius en nom de la ciència? Els participants com a rates de laboratori en un cub blanc convertit en proveta? Això dista molt del que cercàvem.

Això no obstant, la situació particular d'haver de reunir —en un en-

torn artificial en el temps i l'espai— diversos artistes que no havien col·laborat abans va determinar molts factors de la interacció. En diverses ocasions en els darrers tres anys, hem fet un pas enrere, hem restablert les condicions per tornar al punt de partida i ho hem tornat a provar. Hem reiterat.

El conjunt de condicions inicials i de procediments del projecte comportava el debat en acció (o l'acció a debat) sobre el procés artístic col·lectiu, cosa que va afectar el desenvolupament del projecte. L'evolució concreta, sumada a les veus i els cossos implicats, van canviar-ne la implementació.

Això també va causar certes friccions. Però és que pot haver-hi col·laboració sense friccions de cap mena? Són els conflictes un efecte (secundari) inevitable en un entorn artificial com aquest? És possible produir en col·lectivitat sense aquests reptes? Sembla complicat evadir-se de les dinàmiques de grup recurrents, sobretot en un termini d'experimentació tan curt (normalment, dues setmanes). Amb tot, hi havia un factor clar des del principi: a Iteracions, l'objectiu de la investigació no era necessàriament ni principalment l'obra final, sinó les condicions procedimentals, és a dir, el treball, els intercanvis, l'*experiència compartida*.

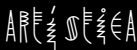

L'inici d'una iteració basada en regles genera nous futurs. En plural.

Aquests futurs tenen repercussions aquí i ara: presències quàntiques i *difraccions*.

S'aproxima això a allò que el projecte preveia que podrien fer les artistes? Canviar les perspectives i aportar visions diferents de conceptes establerts?

És possible que no sapiguem anar juntes en la mateixa direcció, però com a mínim hem d'aprendre a tractar amb els materials decisius. El futur ha de ser col·lectiu; o és possible que no n'hi hagi. El futur no com allò utòpic, equilibrat i prometedor que podem assolir, sinó com un avenir múltiple proper a l'ara i aquí. No hi ha lapse d'espera abans d'aquest temps futur, ni marge per a l'esperança o la desesperança. Més aviat, és una mena d'esdevenidor tangible que deixem de controlar tan bon punt surt de les nostres mans.

El projecte Iteracions, inspirat en les formes recurrents de col·laboració pròpies del desenvolupament de programari lliure i de codi obert, Free/Libre Open Source

Software en anglès (F/LOSS), va aplicar la repetició i la circularitat —processos en què el resultat d'una activitat pot servir d'inspiració i font per a la següent, però també pot descartar-se sense més ni més— als mètodes artístics.

Ens vam guiar, i ens guiem, per les pràctiques de F/LOSS que contemplen estratègies per contribuir als projectes que cadascú considera importants, estiguin en la fase en què estiguin. Actualment, patim una greu infraexposició a la pràctica de la producció i la representació de l'art contemporani en col·lectivitat, però, ahora, veiem com gran part de l'elaboració artística de conceptes, eines, mètodes i plantejaments es duu a terme de manera col·lectiva o en col·laboració.

En conseqüència, la sèrie va experimentar amb la creació col·lectiva, l'autoria conjunta i les condicions de grup. Cada iteració va esdevenir una invitació oberta per a la reapropiació. Els materials, el codi, les imatges, les instruccions i la documentació es van posar en comú i continuen estant disponibles a la pàgina web del projecte sota llicències de contingut obert.

En aquest sentit, les “trobades de relleu” van ser vitals per al procés artístic col·laboratiu, en tant que moment en el què les obres d'art, els processos mentals, els materials en brut i els conceptes es lliuraven al pròxim grup que continuaria la tasca. Les trobades de relleu, doncs,

van suposar la posada en comú d'una situació i un procés en curs: un gest per crear vincles i compartir alguns elements de l'experiència d'iteració viscuda. Així, el relleu suposava en cada cas una metamorfosi, un acte d'esdevenir. L'intercanvi entre artistes no es referia necessàriament a coses materials, sinó que també podia implicar idees, experiències i, de vegades, dades.

En certs moments clau, el grup que conformava Iteracions va decidir tensar la definició de la paraula *col·laboració* i arribar als fons del concepte de *col·lectiu*. El canvi de paradigma pot descriure's així: en un escenari col·laboratiu, diversos individus treballen, produeixen i actuen conjuntament, de manera que es generen possibles traces d'autoria, la noció de la qual es fonamenta fins a cert punt en el context col·lectiu, on la diferenciació entre les diverses aportacions queda desdibuixada. Això va ocasionar que, en moments determinats, el desenvolupament del projecte qüestionés la decisió inicial de fer servir la paraula *col·laboració* en lloc d'acció *col·lectiva*. La necessitat d'establir uns criteris unificats és un requisit difícil de complir. Potser hauria estat més eficaç i menys penós facilitar unes condicions o bases comunes. En tot cas, queda pendent la qüestió —si no en les dificultats que van sorgir en cada nova implementació, sí en el cor mateix del projecte Iteracions— de com (aconseguir) actuar plegats.

Durant les diverses fases, vam observar una proliferació de l'ús dels prefixos *con-*, *com-*, *col-*, *cor-* o *co-* ('juntament amb', 'en comú'). En el transcurs del projecte, el conflicte esdevingué un element constructiu. Afrontar conjuntament el problema com a manera de no deixar-lo passar, de fer lloc a les relacions difícils, necessàries en les pràctiques que pretenen abraçar la diferència. En efecte, la *pertinença* pot ser una condició prèvia exigent per assolir una meta; tanmateix, dona cabuda a les aliances. Al cap i a la fi, mostrar solidaritat o sentir-se part de quelcom també pot ser una afirmació col·lectiva, una acció de cossos aliats; corporalitats que conserven la seva individualitat.

Iteracions va crear conjuntures en les quals les diferències que es trobaven i debatien es transferien a les peces. En molts casos, les artistes, organitzadores i altres interessades no havien treballat juntes en el passat, per la qual cosa es conegueren durant el projecte. Encara que no sempre és fàcil, és important no ignorar les tensions i friccions que poden sorgir en aquestes situacions, sinó prendre-se-les seriosament per generar diferències productives que puguin tenir un lloc central en la pràctica comuna.

Què entenem per *context*? Quines (a)simetries conformen la posició del subjecte? La nostra tasca en l'art i la cultura està vinculada a molts sectors de la societat, a programes d'innovació tecnològica i a polítiques ecològiques i econòmiques; està lligada a uns futurs que potser ni tan sols siguem capaces d'imaginar. Així, concebem el context com concebem el futur. És aquí mateix, molt a la vora, per bé que també és una gran obertura difractiva i plural a la immediatesa. Treballem en entorns diferents: la ciutat, el medi rural, el recés, el centre, l'esfera privada, l'espai públic.

L'ecologia, l'era de la postveritat, els museus i les exposicions o les *performances*... Com influeix cada context en les iteracions, les seves dinàmiques i els seus resultats? L'ecologia com un gran tema i el món posthumà com a qüestió i mètode. I, amb tot plegat, la necessitat de crear lligams, de comprendre, completar i contaminar. Els col·lectius es formen també a força d'intrusions i alteracions, transposicions o accidents. El context és alhora concret i dislocat; qui és aquí?, qui tenim al nostre costat?, amb qui estem fent això?, en quin moment està passant?, a on? La dislocació, la unió intuïtiva de llocs, objectes i persones segregades, com a mètode per establir el context.

El significat de la paraula *digital* ha canviat al llarg de les últimes dècades. L'Internet primitiu va suscitar l'aparició de l'art en xarxa i experiments tecnològics crucials sobre el gènere i la identitat, a més de fer possible un espai per a infraestructures independents. Avui, aquella potencialitat esperançadora ha quedat eclipsada per una mercantilització i un comerç invasiu basats en el colonialisme tecnològic, el solucionisme tècnic, la correlació de dades massives i el dispendi d'energia. El terme *digital*, així doncs, no pot deixar-se sense comentaris, sinó que requereix un posicionament crític.

Durant Iteracions, es va fer palès que de tant en tant les participants preferien apagar els ordinadors i passar una estona juntes, compartint el menjar, la temperatura, els sorolls i silencis, les energies i les fatigues. Quan això succeïa, el digital no era sinó una metàfora molt potent.

AQUESTA PUBLICACIÓ

El propòsit d'aquest llibre és fomentar l'obertura de mires, així com nous conceptes de treball que encara s'han de desenvolupar. Com a receptacle que és, és ple de contingut híbrid que pot extreure's i reutilitzar-se. Les aportacions d'algunes de les

persones participants en edicions passades i futures d'Iteracions hi concorren en un esforç conjunt per fer arribar idees a individus i contextos que encara ens són desconeguts. Així, aquesta publicació podria considerar-se com una iteració en ella mateixa.

Les aportacions reflecteixen diversos enfocaments, actituds i postures que van aflorar en motiu del projecte Iteracions. Les editores han preparat un conjunt de descripcions dels denominadors comuns, les quals van anomenar-se nanses (*handles*), i han convidat cada participant a respondre un d'ells. Durant el *book sprint* per processar el material, es van elaborar unes *partitures* (*scores*) que faciliten la lectura transversal de les aportacions. Aquesta pràctica s'ha denominat *anindexació* (les editores Jara Rocha i Manetta Berends donen més detalls sobre aquesta metodologia en el quadern inclòs en aquesta publicació).

Els idiomes connecten i divideixen, inclouen i exclouen de manera simultània. Les llengües a les quals s'han traduït els textos d'aquesta obra, o de les quals s'han traduït, són les pròpies de les organitzacions sòcies. Tot i que l'anglès no n'és una, està present aquí, ja que ha estat la principal llengua de comunicació del projecte. Tot parlant-lo i escrivint-lo, l'hem transformat en un mecanisme polifònic i mestís. La convivència de més de 30 nacionalitats l'ha tenyit i impregnat d'espores

de les nostres respectives llengües maternes, que han deixat rastres perceptibles al llarg d'aquesta publicació.

Algunes de les contribucions es basen en documents sorgits de les activitats d'Iteracions. *common ground* van esbossar una partitura musical a partir de les zones destacades al plànol de l'exposició "Collaboration Contamination", que assenyalen els elements acústics de l'exhibició i pot utilitzar-se com a fonament per a futures peces (sonores).

La residència i exposició "Operating / Exploitation" ha estat la font de la contribució "Dear visitor," de *Behuki*.

"Three Documents", la introducció redactada per *Collective Conditions*, presenta una sèrie de pràctiques d'escriptura en grup que van sorgir juntament amb els tallers *Collective Conditions* de Constant.

Rica Rickson reflectia en multicolor el que acabava de néixer durant la seva residència a Hangar. En un diàleg interior, Rica es planteja el seu cos col·lectiu, així com els seus múltiples entrellaçaments amb el món de l'art, els desitjos, les necessitats i les genealogies.

A més d'aquestes aportacions, es van cursar invitacions per a dos articles complementaris: a "holding spell", *Kym Ward* apunta que les trobades entre persones poden ser un moment de convergència i màgia. En canvi, a "Por debajo y por los lados. Sostener infraestructuras feministas

con ficción especulativa”, *spideralex* conjuga tècniques i formulacions sobre les infraestructures comunitàries per reflexionar al voltant del futur i la construcció del món.

Aquesta publicació no ha estat concebuda com un catàleg. El treball comú té el dret a ser difós, a tenir vida pròpia, exposar-se a influències genials i beneficiar-se de les aportacions d’altres, i transformar-se. Per això, si teniu interès a aprofundir en les imatges, textos, art, gravacions sonores, codis font i altres materials originats en el marc del projecte Iteracions, us encoratgem a explorar la pàgina web del projecte (<https://iterations.space>) i utilitzar, copiar, modificar i redistribuir-ne els continguts. En aquestes pàgines web també trobareu més traduccions dels articles d’aquesta publicació.

El nostre agraïment més gran a tots i totes les artistes, participants, patrocinadors, organitzacions i persones que han contribuït al projecte Iteracions i aquesta publicació.

Das Internet ist zu einem erstaunlich komplexen Ort geworden und kann als Metapher für die ganze Welt interpretiert werden - kein Individuum ist in der Lage, seine Gesamtheit zu erfassen. An Technologie interessierten Kunstschaffenden war dies Anlass, zusammenzukommen, um die wichtigste Infrastruktur unserer Zeit gemeinsam zu verstehen, zu nutzen, zu entwickeln und zu hinterfragen. Wir wollten Netzwerke „auseinandernehmen“ und selbst unsere eigenen Netzwerke hacken, mehrere Internets erfinden und betreiben und eine Zukunft aufbauen, in der wir gerne leben würden.

Die Partnerorganisationen von *Iterationen* (Hangar, esc medien kunst labor, Constant und Dyne.org) sind zwar alle im gleichen Bereich tätig, hatten jedoch unterschiedliche Ausgangspunkte, Zielsetzungen und Arbeitsweisen. Unsere Absicht bestand darin, für dieses Projekt gemeinsame Methoden festzulegen, um dann von jeder Organisation unterschiedlich umgesetzt zu werden.

Iterationen ist ein Gemeinschaftsprojekt mehrerer Kunst- und Kulturorganisationen mit Sitz in Europa, das unter anderem im Rahmen des Programms Creative Europe der Europäischen Kommission finanziell gefördert und im Zeitraum 2017-2019 realisiert wurde. Das Projekt entstand aus der Überzeugung heraus, dass Kollektivität in der Kunst untersucht und gefördert werden muss. Bei der Gestaltung des Projekts wurden jedoch auch Kriterien des Creative-Europe-Rahmens berücksichtigt, wie beispielsweise das Programm zur Unterstützung von „transnationalen Kooperationsprojekten aus verschiedenen Ländern“, mit dem wir das Paradigma einer verstärkten Mobilität unterstützten. Ob wir mittels Online-Tools aus der Ferne zusammenarbeiten oder ob wir zu einem Treffen anreisen, unser Handeln basiert dabei immer auf Ressourcennutzung und Energieverbrauch und der Vergrößerung unseres ökologischen Fußabdrucks. Ein weiteres Beispiel dafür, wie unsere Arbeit durch einen solchen Rahmen beeinflusst wurde, besteht darin, dass die geografische Beschränkung auf europäische Grenzen für die Mitgliedsorganisationen nicht selbstverständlich ist, denn oftmals arbeiten Hangar, esc mkl, Constant und Dyne.org mit Partner*innen aus Nicht-EU-Ländern zusammen. Als Angehörige der Generation des beginnenden 21. Jahrhunderts leben wir zwischen den postkapitalisti-

schen Ruinen, die zu unserer kollektiven Heimat geworden sind. Wir übernehmen freiwillig Arbeiten zur Haushaltsführung, Instandhaltung und Reparatur. Dazu müssen wir lernen zusammenzuarbeiten, uns zu besprechen, zu verhandeln, zu kämpfen, zu handeln und manchmal auch zu scheitern.

Wenn wir als langfristigen Vektor gemeinsam haben, das Ende des Kapitalismus beschleunigen zu wollen, wie können Projekte wie *Iterationen* dazu beitragen? Anstatt dies als expliziten Teil der Mission zu erklären, beschlossen wir, Raum und Gelegenheit für die Entwicklung kritischer Kunstpraktiken zu schaffen, um Bewusstsein, Sensibilität und das Gespür für die Politik von Werkzeugen und Technologien durch das Herbeiführen von Zusammengehörigkeit und Austausch zu stimulieren.

Daher wurde *Iterationen* als eine Reihe von Residencies, Künstler*innenaufenthalten an verschiedenen Orten in Europa konzipiert. Jeder Residency sollte als Iteration des vorhergehenden Aufenthalts betrachtet und seinerseits im nächsten Aufenthalt wieder aufgenommen werden. Ein sogenanntes Handover, ein „Treffen zur Übergabe“ war der Moment, in dem Kunstwerke, Prozesse, Materialien und Konzepte von einer Arbeitsgruppe an die nächste übergeben wurden, – als ein Ausgangspunkt,

von dem aus man es erneut versuchen konnte.

Beim Auftakttreffen im Dezember 2017 in Hangar, Barcelona, wurden die ersten gemeinsamen Ansätze zur Zusammenarbeit entwickelt. Im Frühjahr 2018 machte sich dann eine aus mehr als 30 Künstler*innen, Hacker*innen, Theatermacher*innen und Musiker*innen bestehende Gruppe auf den Weg nach Giampiglieri in Sizilien, einem kleinen, zwischen Meer und Bergen versteckt gelegenen Dorf im Großraum Messina. Dieser Aufenthalt unter dem Titel *Trasformatorio* wurde von Dyne.org organisiert. Die während des Workshops produzierten Werke wurden im ganzen Dorf feierlich präsentiert und ein dabei entstandenes Lied wurde zum Übergabematerial für die nächste Gruppe. Die Präsentation dieses Liedes, die in sizilianischem Dialekt stattfand, machte die Herausforderungen der Mehrsprachigkeit deutlich. Während des anschließenden Aufenthaltes in Barcelona im November 2018 konzentrierten sich die Künstler*Innen darauf, eine kollektive Persona zu schaffen: eine künstlerische Identität mit dem Namen Rica Rickson, eine Entität/ Einheit, die von jedem Mitglied der Gruppe oder vielen von ihnen gleichzeitig „bewohnt“ werden konnte und kann.

Nach einer Reihe weiterer Präsentationen, Worklabs und Treffen arbeitete im Mai 2019 eine Gruppe von Künstler*Innen unter dem Na-

men *common ground* zusammen, um die Ausstellung *Collaboration Contamination* im Ausstellungsraum des *esc medien kunst labor* als ortsspezifische Installation zu schaffen. Im Sommer 2019 organisierte Constant zwei Arbeitsaufenthalte in Brüssel, aus denen sich im Oktober die Ausstellung „*Operating / Exploitation*“ im Bozar-Lab entwickelte, an die unmittelbar danach das *Worklab „Collective Conditions“* anschloss.

„Iterationen erforscht die Zukunft der künstlerischen Zusammenarbeit in einem digitalen Kontext“

Dieser Kernsatz stand im Zentrum des Gesamtprojektes. Das Grundkonzept bestand darin, eine Aktion unter mehreren sich ähnlichen, aber dennoch unterschiedlichen Umständen zu „iterieren“, also zu wiederholen und daraus entstehende kollaborative und kollektive Strategien in der jeweiligen künstlerischen Praxis zu stärken.

Was steckt hinter den Begriffen dieses Kernsatzes?

„ *ERFORSCHEN* “

Also: der Vorgang des Erforschens. Die entwickelten Methoden basierten auf der Praxis des gemeinsamen Handelns: gemeinsam Kunst

zu schaffen, im Verständnis des Handelns als einem Akt der Freiheit, des Aktivseins, des Handelns als selbstbewusste Entität(en). Obwohl *Iterationen* einer festgelegten Methodik folgte, verliefen die Forschungen auf vielerlei Art und waren geleitet von Intuition, Affinitäten und Impulsen, – im Gegensatz zu „*Re-research*“, quasi einer Nach-Suche nach etwas (von dem man eigentlich weiß, dass es da ist) zu dem Zweck, eine These zu beweisen. Könnte man *Iterationen* also als ein „*Experiment*“ bezeichnen? Spielen ohne ein bestimmtes Ziel oder auch Verwendung lebendiger Körper für die Wissenschaft: die TeilnehmerInnen als „*Laborratten*“ in einem *White-Cube-Reagenzglas*? Das ist weit von dem entfernt, was wir anstrebten. Die besondere Situation, Künstler*innen, die noch nie zuvor zusammengearbeitet hatten, in einem künstlichen Rahmen in Zeit und Raum zusammenzubringen, bestimmte dennoch viele Faktoren der Interaktion(en). In den 3 Jahren sind die Projektant*innen mehrmals einen Schritt zurückgetreten, sind zurück zum Start und haben von vorne angefangen.

Die Ausgangsüberlegungen und die Methodik des Projekts beinhalteten die aktive Debatte und Diskussion (oder auch *Action-in-Discussion*) des kollektiven künstlerischen Prozesses. Dies strahlte auf die Struktur des Projekts selbst aus; konkrete Entwicklungen des Projekts wie

auch die Stimmen der beteiligten Personen und Gruppen beeinflussten dessen Umsetzung.

Das bedeutete auch, dass es Reibungen gab. Kann irgendeine Zusammenarbeit überhaupt reibungslos verlaufen? Sind Konflikte nicht die unvermeidliche (Neben-)Wirkung eines künstlichen Settings? Gibt es kollektive Produktion ohne solche Herausforderungen? Es scheint schwierig zu sein, sich typischen Gruppendynamiken zu entziehen, vielleicht insbesondere bei Experimenten von so kurzer Dauer (durchschnittlich 2 Wochen). Ein Aspekt war jedoch von Anfang an klar: Ziel der Auseinandersetzung bei *Iterationen* ist nicht notwendigerweise oder in erster Linie das entstehende Kunstwerk, sondern die prozessualen Bedingungen: die Arbeit, der Austausch, die Erfahrung des Miteinanders.

„ZUKUNFT | BEWEGUNG“

Die Aufnahme einer regelbasierten Iteration schafft neue Zukunftsvarianten. Und zwar mehrere. Sie haben Auswirkungen auf das Hier und Jetzt: Quantenpräsenz und Diffraktion. Kommt dies dem nahe, was den Künstler*Innen für das Projekt vorschwebte? Die Perspektive zu wechseln und bewährte Konzepte um neue Orientierungen zu erweitern?

Wir können vielleicht noch nicht gemeinsam in eine Richtung gehen, aber wir müssen wenigstens versuchen mit Materialien zu verhandeln, die von Bedeutung sind. „Die Zukunft ist entweder kollektiv, oder es wird keine geben.“ „Zukunft“ nicht als ein vielversprechendes und ausgewogenes utopisches Bild, für das wir etwas tun können, sondern als ein Bündel von Varianten, das aus dem Hier und Jetzt entsteht. Es gibt keine Pause vor „dieser“ Zukunft, keinen Raum für Hoffnung oder Verzweiflung, sondern vielmehr Formen der berührbaren Zukunft, die sich unseren Händen und unserer Kontrolle entziehen.

„KUNSTLEBENS
ZUSAMMENARBEIT“

Inspiziert von rekursiven Formen der Zusammenarbeit, wie sie in der Open-Source-Softwareentwicklung (F/LOSS) existieren, wandte das Projekt *Iterationen* Wiederholung und Zirkularität auf künstlerische Methoden an: Prozesse, bei denen die Ergebnisse einer Aktivität als Inspiration und Material für die nächste verwendet oder auch beiseite gelassen werden können.

Als Referenz dien(t)en F/LOSS-Praktiken, die Strategien zur Unterstützung von Projekten beinhalten, die man für wichtig hält,

unabhängig von deren Ausgangsüberlegungen. Wir sind Zeug*innen einer riesigen Unterrepräsentanz von Praktiken kollektiver Produktion und Repräsentation in der zeitgenössischen Kunst. Gleichzeitig sehen wir aber, dass ein beachtlicher Teil künstlerischer Entwicklung von Konzepten, Werkzeugen, Methoden und Ansätzen gemeinsam oder in Zusammenarbeit mit anderen, also kooperativ und/oder kollektiv erfolgt.

Deswegen experimentierte das Projekt mit kollektivem Schaffen, gemeinsamer Urheber*innenschaft und Gruppenarbeitsbedingungen. Jede Iteration war eine offene Einladung zur (Wieder-)Aneignung. Materialien, Software-Code, Bilder, Anleitungen und Dokumentation wurden und werden unter Open-Content-Lizenzen auf der Webseite des Projekts zur Verfügung gestellt.

In diesem Zusammenhang waren die „Übergabe-Treffen“ für den gemeinschaftlichen Kunstprozess von wesentlicher Bedeutung, denn sie boten die Gelegenheit, Kunstwerke, Denkprozesse, Rohmaterialien und Konzepte an die nächste Gruppe weiterzugeben, damit diese sie fortsetzen könnte. Die Übergabemomente bestanden aus dem Teilen eines laufenden Prozesses und einer Situation: eine Geste zur Überbrückung, um ein Element der gelebten Erfahrung der Iteration weiterzuschicken. Eine solche Übergabe war immer sowohl eine Metamorphose als auch

ein Werden. Der Austausch unter den Künstler*innen erfolgte daher nicht nur über Materialien, sondern auch über Ideen, Erfahrungen und manchmal über Daten.

Interessanterweise ergab sich mehrmals folgende Situation: die beteiligten Künstler*innen stellten den Begriff „collaboration“, also Zusammenarbeit, zur Diskussion und ersetzten ihn in der Auseinandersetzung durch den Begriff des Kollektiven. Diese Verschiebung kann wie folgt beschrieben werden: in einem Umfeld der Zusammenarbeit, also der „collaboration“, arbeiten und handeln einzelne Menschen als Individuen in einer Gruppe und hinterlassen zuordenbare Spuren ihrer Arbeit, dh. es kann eine eindeutige Autor*innenschaft geben. Im Gegensatz dazu sind in einer kollektiven Umgebung diese Spuren einer Autor*innenschaft oder die Trennung zwischen den verschiedenen Beiträgen nicht mehr möglich. Die Notwendigkeit, einheitliche Kriterien zu schaffen, war (und ist generell) eine Herausforderung. Vielleicht wäre es effektiver und weniger schmerzhaft (gewesen), gemeinsame Handlungsansätze oder Medien zu generieren. Vielleicht aber ist eben genau dies die Frage, die auch im Zentrum des Projekts *Iterationen* stand: Wie (können wir) gemeinsam handeln?

Im Laufe der Zeit tauchten immer mehr Vorsilben auf: „co, col und con“ (mit, zusammen, gemeinsam).

Ebenso kristallisierte sich Konflikt als konstruktives Element heraus.

Es zeigt sich, dass das Dranbleiben, das Weitermachen trotz Schwierigkeiten ein möglicher Weg war, nicht loszulassen und so Raum für schwierige Beziehungen zu schaffen, die für Praktiken notwendig sind, die sich auf Unterschiede einlassen wollen. Ja, das Konzept der Zugehörigkeit ist eine Hürde und schwierige Voraussetzung für die Erreichung eines Ziels, aber sie gibt Raum für Allianzen. Am Ende kann das Zusammenstehen, das Teilhaben auch ein kollektives Statement sein, eine Aktion von Einzelnen im Bündnis – Körperlichkeiten, die ihre Individualität behalten können.

In den konkreten Situationen, die *Iterationen* geschaffen hat, flossen die Unterschiede zwischen den einzelnen Personen in die Arbeit ein. In vielen Fällen trafen sich Künstler*innen, Organisator*innen und andere Agierende zum ersten Mal, ohne vorher zusammengearbeitet zu haben. Obwohl nicht immer einfach, ist es wichtig, dass aus diesen Situationen Spannungen und Reibungen entstehen und dass diese nicht ignoriert, sondern ernst genommen werden. Dadurch entstehen produktive Differenzen, die einen zentralen Platz in der gemeinsamen Arbeit verdienen.

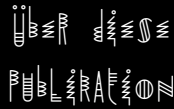
„DIGITAL“

In den vergangenen Jahrzehnten hat sich die Bedeutung des Begriffs des Digitalen verändert. Das frühe Internet führte zur Entstehung von Netzkunst, kritischen Cyborg-Identitäten, Gender-Tech-Experimenten und Raum für unabhängige Infrastrukturen. In der Gegenwart werden diese hoffnungsvollen Entwicklungen überschattet durch technik-koloniale, auf technische Lösungen fixierte und limitierte Ansätze im Bereich der Big-Data-Korrelationen, Energievergeudung, alles einnehmende Kommodifizierung und zerstörerischen Kommerz. „Digital“ darf daher nicht unkommentiert bleiben, sondern verlangt eine kritische Herangehensweise. Im Verlauf von *Iterationen* zeigte sich, dass Teilnehmer*innen manchmal lieber ihre Laptops zuklappten und stattdessen gemeinsam Zeit verbrachten und Essen, Temperaturen, Geräusche und Stille, Energie und Müdigkeit teilten. Wenn dies geschah, war das Digitale vielleicht nichts mehr als eine starke Metapher.

„KONTEXT“

Was bedeutet Kontext? Welche Symmetrien / Asymmetrien sind an der Position des Subjekts beteiligt? Unsere Arbeit in und mit Kunst und

Kultur ist mit vielen Bereichen der Gesellschaft verbunden, mit technischen Innovationsprogrammen genauso wie mit ökologischer / ökonomischer Politik, sie bezieht sich auf Zukunftsformen, die wir uns jetzt vielleicht nicht vorstellen können. Wir denken über den Kontext in ähnlicher Weise wie wir über die Zukunft denken. Es ist genau hier, sehr nahe, – aber es ist auch die diffraktive und pluralistische Offenheit der unmittelbaren Dinge. Wir arbeiten in so vielen verschiedenen Umgebungen: in der Stadt, auf dem Land, abgetrennt, im Zentrum, im Privaten, in der Öffentlichkeit.

Ökologie, die Zeit der Post-Wahrheit, Museen und Ausstellungen versus performative Aktionen: Wie beeinflussen die verschiedenen Kontexte die Iterationen, ihre Dynamik und ihre Ergebnisse? Ökologie als großes Thema, das Posthumane als Frage, als Methode. Und neben all dem eine Notwendigkeit, Verwandtschaften zu erkennen, zu verstehen, zu vervollständigen und auch zu kontaminieren. Kollektive bilden sich auch durch Eindringlinge, durch Veränderungen, Transpositionen, Unfälle und Zufälle. Kontext ist konkret und gleichzeitig disloziert. Wer ist hier? Wer ist in unserer Nähe? Wer wirkt auf uns ein? Wann geschieht das? Und wo? Die Dislokation, das intuitive Zusammenführen von getrennten Orten, Dingen und Menschen als Methode zur Herstellung eines Kontextes.

Diese Publikation soll Zugänge öffnen und zu neuen Konzepten für noch zu schaffende Werke anregen. Sie ist quasi ein Gefäß mit hybridem Inhalt, der ausgepackt und wieder neu gemischt werden kann. Das Buch enthält sowohl Beiträge von Teilnehmer*innen vergangener Residencies als auch von Iterator*innen der Zukunft, sodass Ideen zu Personen und Kontexten transportiert werden, die wir noch nicht kennen. Als solche könnte diese Publikation als eine Iteration an sich betrachtet werden.

Die Beiträge beziehen sich auf Ansätze, Haltungen und Positionen, die aus dem *Iterationen*-Projekt hervorgegangen sind. Die Herausgeber*innen erstellten eine Reihe von Beschreibungen von gemeinsamen Themen, die als Handles bezeichnet wurden und luden die einzelnen Teilnehmer*innen ein, auf eine davon zu reagieren. Während des „redaktionellen Sprints“ zur Bearbeitung des Materials wurden Scores erstellt, die eine transversale Lektüre der Beiträge gestatten. Diese Praxis wurde „X-Dexing“ genannt (die Herausgeberinnen Jara Rocha und Manetta Berends erläutern diese Methoden in der Broschüre innerhalb dieser Publikation).

Sprache verbindet und trennt gleichzeitig, sie schließt ein und schließt aus. Die Texte, die Sie hier finden, werden in die bzw. aus den Sprachen der Partner*innen Organisationen übersetzt. Englisch gehört nicht dazu, aber es ist hier präsent, weil es während des Projekts die Hauptkommunikationssprache war. Beim Sprechen und Schreiben verwandeln wir es in einen polyphonen Mischling. Da an diesem Projekt Teilnehmer*innen aus mehr als 30 Nationen beteiligt waren, haben wir Spuren unserer jeweiligen Muttersprachen hinterlassen, die auch in dieser Publikation erkennbar werden.

Einige Beiträge bauen auf Dokumenten auf, die aus Aktivitäten von *Iterationen* resultieren. *common ground* skizziert basierend auf den hervorgehobenen Bereichen der Ausstellungskarte „Collaboration Contamination“ eine Partitur (Score), welche akustische Elemente der Ausstellung markiert und als Score für zukünftige (Ton-)Werke verwendet werden kann.

Die Residency und die Ausstellung mit dem Namen „Operating / Exploitation“ bilden die Quelle für den Beitrag „Dear visitor,“ von *Behuki*.

Die Einführung „Three Documents“ von *Collective Conditions* stellt mehrere gruppenspezifische Schreibpraktiken vor, die im Zusammenhang mit der Worksession „Col-

lective Conditions“ bei Constant in Brüssel entstanden sind.

Rica Rickson reflektiert in bunten Farben über die Geburt während der Residency in Hangar. In einem inneren Dialog betrachtet Rica ihren kollektiven Körper sowie ihre vielfältigen Verstrickungen in Kunstwelt, Wünsche, Bedürfnisse und Genealogien.

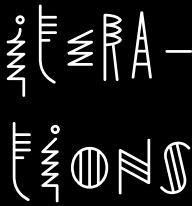
Neben diesen Beiträgen wurden zwei Einladungen für Begleitartikel ausgesprochen: In „Holding Spell“ macht *Kym Ward* deutlich, dass Begegnungen zwischen Menschen Momente der Annäherung und Verzauberung sein können. In dem Beitrag „Por debajo y por los lados. Sostener infraestructuras feministas con ficción especculativa“ (dt. „Von unten von den Seiten. Feministische Infrastrukturen durch spekulative Literatur unterstützen“) trägt *spideralex* Techniken und Formulierungen zu weltschaffenden und zukunftsorientierten Community-Infrastrukturen zusammen.

Diese Publikation wurde nicht als Ausstellungskatalog konzipiert. Zur Verfügung gestellte Arbeit hat das Recht verbreitet zu werden, ein Eigenleben zu entwickeln, brillanten Einflüssen ausgesetzt zu werden, von den Ergänzungen anderer zu profitieren und sich zu verwandeln.

Wir laden also alle dazu ein, Bilder, Texte, Kunstwerke, Tonaufnahmen, Quellcodes und andere Materialien, die aus dem *Iterationen-*

Projekt stammen, weiter zu erforschen, die Webseite des Projekts <https://iterations.space> zu besuchen und die dort enthaltenen Inhalte zu verwenden, zu kopieren, zu verändern und weiterzuverbreiten wie auch weiter zu bearbeiten.

Ein großes Dankeschön geht an alle Künstler*innen, Teilnehmer*innen, Förderer*innen, Organisationen und alle anderen, die am *Iterationen*-Projekt und an der Entstehung dieser Publikation beteiligt waren.

The internet has become an amazingly complex place and can be interpreted as a metaphor for the entire world - no individual is capable of grasping its totality. For art practitioners interested in technology, this gives reason to get together to collectively understand, use, develop, or dismantle the main infrastructure of our times. To take apart and hack together networks of our own, invent and run multiple internets and build futures that we would like to inhabit.

Although Iterations' partner organisations (Hangar, esc, Constant, and Dyne.org) all operate in the same field, they have different points of departure, missions and modes of operation. For this project, we intended to establish common methodologies, which were implemented differently by each organisation.

As a collaboration between several art and culture organisations based in Europe, Iterations is co-funded by the Creative Europe framework of the European Commission. Although the project springs from

our shared conviction that collectively in the arts needs investigation and attention, the project is also formatted around the criteria of the Creative Europe framework.

An example of this is the fact that we enter into a programme that supports "transnational cooperation projects from different countries", meaning that we endorse a paradigm of increased mobility. Whether we choose to meet and work remotely through online tools, or we travel by train or airplane, our actions are based on consumption of energy and increasing carbon footprints. Another example of how our work is influenced through such a framework is that the geographical delimitation to European borders is not self evident for our organisations, as in many other situations we work with partners from outside the EU. This is not part of our usual set of working criteria. We, early-twentyfirst-centuryists are living in the post-capitalist ruins that have become our collective home. We volunteer to doing some housekeeping, maintenance, restoration. This requires that we learn to work together, to negotiate and speak, to struggle, deal and sometimes fail.

If a shared long term vector between us is to speed up the end of capitalism, then how are projects such as Iterations beneficial to that? We decided to rather than stating this as an explicit part of its mission, make an effort by creating

space and opportunity for critical art practices to develop. Stimulating awareness, sensitivity, intuition for the politics of tools and technologies, through bringing about togetherness and exchange.

Iterations was hence conceived as a series of artistic residencies in different locations around Europe. Every residency was thought of as an iteration of the previous one, and would later be iterated in the next. A handover meeting was the moment where art pieces, processes, materials, concepts were handed from one group of resident artist to the next, as a re-starting point from which to try again.

In December 2017 the starting seminar took place in Hangar, where some common outsets were proposed and discussed. In spring 2018, a group of 30+ artists, hackers, theater makers and musicians embarked for a shared residency to Giampileri, a small village hidden between the sea and the mountain in the metropolitan area of Messina, Sicily. This “Trasformatorio” residency was organised by Dyne.org. The works produced during the residency were festively presented across the village. A song was selected as the material to be remixed by the artists who joined for the next residency; the performance, which was in Sicilian dialect, introduced the challenges of multilingualism. During the residency that followed in Barcelona in November 2018, the

artists concentrated around forming a collective persona: a groupal artistic identity with the name of Rica Rickson, an identity/entity that can be inhabited by each of the group or many of them at the same time.

In May 2019, several presentations, laboratories, and meetings later, a group of artists worked together under the name *common ground* on creating a site-specific installation for the exhibition “Collaboration Contamination” in the space of esc mkl, Graz. Over the summer of 2019, two residencies were organised by Constant in Brussels, resulting in the exhibition “Operating / Exploitation” in Bozar-Lab in October, immediately followed by the work-session “Collective Conditions”.

“Iterations investigates the future of artistic collaboration in a digital context”

This tag line was used throughout the four years of the project’s duration. The basic concept was to “iterate” an action in several similar, yet different circumstances and to strengthen collaborative and collective strategies in artistic practice(s).

Let’s take a closer look at the words in that core sentence “investigate the future of artistic collaboration in digital contexts”.

That is: the process of investigation. The means of inquiry that were developed were led by the practice of doing together: doing artistic practice together, doing art together, doing in the understanding of acting, of being active, of acting, of having agency as self-aware entities. Although Iterations followed a described methodology, the way we investigated was multiple: led by “intuition”, affinities, impulses as opposed to “Re-search” (searching again for what we know is already there, to prove a thesis). Is this then what we could call “to experiment”? Playing without a specified goal, or exploiting living bodies for science: the participants as lab rats in a white cube test tube? That is far from what we were after. Nevertheless, the particular situation to put together artists that had not collaborated previously, in an artificial setting in time and space, determined many factors of the interaction. Several times during the last 3 years we stepped back, re-set the conditions back to the starting point, and tried again. We reiterated.

The set of initial conditions and the methodologies of the project involved the discussion-in-action (or action-in-discussion) of the collective artistic process, and this affected the development of the project itself. Concrete progress of the project,

plus all the voices and bodies involved, change its implementation.

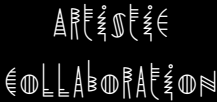
That also meant friction. Is any collaboration free of friction, at all? Are conflicts an unavoidable (side)effect of an artificial setting such as this one? Does collective production exist without these challenges? It seems hard to go out of recurrent group dynamics, maybe especially in such a short experimental time (usually 2 weeks). Still, one aspect was clear from the beginning: in Iterations, the goal of the investigation is not necessarily or mainly the resulting art piece, but rather the processual conditions: the labor, the exchanges, the *experience of togetherness*.

Starting a rule-based Iteration creates new futures. And they are plural. They have repercussions on the here and now: quantum presences and *diffractions*. Is this close to what the project envisioned artists could do? To change perspectives and bring new orientations to trusted concepts?

We might not know how to go in one direction together, but we at least have to try to learn to negotiate with materials that matter. The future is collective, or it is not likely to be. Future not as a promising and well-balanced utopic picture that we

can provide for, but as a plural forthcoming in the here and now. There is no waiting period before this future, no open gap available for hope or despair. Instead, a form of touchable future departing from our hands and out of our control.

Inspired by recursive forms of collaboration as they exist in open source software development (F/LOSS), the project Iterations applies repetition and circularity to artistic methodologies: processes in which the output from one activity can be used as inspiration and input to the next, and can also be left aside without consideration.

We were and are inspired by F/LOSS practices that include strategies to contribute to projects one finds important, no matter their starting point; we witness a rigid underexposure of collective practice in production and representation in contemporary art; and we also witness that much artistic development of concepts, tools, methods, and approaches are done collectively, or in collaboration.

As such, the series experimented with collective creation, joint authorship, and group conditions. Each iteration was an open invita-

tion for re-appropriation. Materials, code, images, instructions, and documentation were and are shared under open content licenses on the website of the project.

In relation to that, the the “handover meetings” were essential to the collaborative art process as occasions when art pieces, thought processes, raw materials and concepts were given to the next group of people to continue. The handover moments were, then, the sharing of an ongoing process and a situation: a gesture to bridge, to give away some element of the lived experience of the iteration. The ‘handover’ was in every case a metamorphosis, and a becoming action. Therefore, the exchange among artists was not necessarily of materials, but also of ideas, of experiences and sometimes of data.

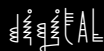
In some key moments, the group involved in Iterations decided to challenge the term *collaboration*, and to try to go deeper into the concept of the *collective*. The shift can be described as follows: in a collaborative setting different people work, labor, act together and there are possible traces in an authorship, whose concept is to an extent based on a collective setting, where the separation between the different contributions is not clear anymore. This means that, in some moments, the development of the project challenged the decision made at the beginning of using the word collabora-

tion instead of collective action. The necessity of creating unified criteria is a hard demand. Maybe, generating common strings or media would have been more effective and less painful. Yet, the question remains if not precisely in the struggles encountered in each implementation of the project, in the core of what Iterations is about: how to (make it possible to) act together.

During the different phases, we witnessed an increasing abundance of “co”, “col” and “con” prefixes (with, together, joint). In the course of the project, conflict became to be considered a constructive element. Staying ‘with’ the trouble as a way to not let go, to make space for difficult relations, that are necessary for practices that want to embrace difference. Yes, *belonging* is a difficult precondition to fulfill a goal, but it gives space for alliances. At the end to stand with, to be part, can also be a collective statement, an action of bodies in alliance. Corporalities that keep their individuality.

Iterations has created situations in which differences were encountered, discussed and transferred into work. In many cases the artists, organisers, and other parties met for the first time and had not previously worked together. Although not always easy, it is important that tensions and frictions can arise from these situations and that they are not ignored but taken seriously, creating productive differences that

earn a central place in the common practice.

Over the last decades, the “digital” has shifted meaning. The early internet induced the emergence of net art, critical cyborg identity and gender tech experiments, and space for independent infrastructures. In our present, this hopeful potentiality is overshadowed by techno colonial, techno solutionist, big data correlating, energy slurping, all invasive commodification and commerce. “Digital”, therefore, can not remain un-annotated, but asks for critical positioning. Along Iterations it was present that sometimes participants preferred to close their laptops and share the time, the food, the temperatures, the sounds and silences, the energy and the fatigue. When this happened, the digital was perhaps no more than a strong metaphor.

What is context? What (a)symmetries are involved in the position of the subject? Our work in art and culture is associated with many sectors of society, with tech innovation schemes, with eco(-logical -nomical) politics, it

relates to futures we might not be able to imagine. We think of the context in a way similar as how we think of the future. It is right here, very close, but it is also the diffractive and plural openness of the immediate things. We work in so many different surroundings: the city, the rural, the remote, the center, the private, the public.

Ecology, post truth times, musea and exhibitions versus performative actions: how are the different contexts influencing the iterations, their dynamics and their outcomes? Ecology as a big topic, the post-human as question, as method. And along all that, a necessity of making kin, of understanding, of completing and of contaminating. Collectives are also formed from intrusions and alterations, transpositions or accidents. The context is concrete and dislocated at the same time. Who is here? Who is near us? Who is doing this with us? When is this happening? And where? The dislocation, the intuitive bringing together of separated places, things and people, as a method of establishing a context.

THIS PUBLICATION

This publication aims to create openings and inspire new concepts for work yet to be developed. As a vessel it is filled with hybrid content

that can be unpacked and remixed. Inside this book, contributions of some participants from the past and Iterators from the future coincide in a joint effort to transport ideas to persons and contexts that are yet unknown to us. As such, this publication could be read as an Iteration in itself.

The contributions are related to approaches, attitudes, positions that emerged from the Iterations project. The editors created a set of descriptions of common threads that were called “handles”, and invited each contributor to respond to one of them. During the ‘editorial sprint’ to process the material, *scores* were produced that allowed for a transversal reading of the contributions. This practice was named “X-dexing” (editors Jara Rocha and Manetta Berends explain more about these methodologies in the booklet within this publication).

Language simultaneously connects and divides, it includes and excludes. The languages to- or from which the texts that you will find here are translated, are the ones that are proper to the partner organisations. English is not one of them, but it is present here because it was the main communication language during the project. While speaking and writing it, we transform it to a polyphonic, mongrolled device. Being with participants of more than 30 nationalities in this project, we colored it with spores of our vari-

ous mothertongues, leaving traces that are also tangible throughout this publication.

Some contributions are based on documents that result from Iterations activities. *common ground* sketched a musical score, based on highlighted areas in the map of the exhibition "Collaboration Contamination", and that mark acoustic elements from the exhibition and can be used as score for future (sound) works.

The residency and exhibition named "Operating / Exploitation" is the source for the contribution "Dear visitor," by *Behuki*.

The introduction by *Collective Conditions*, "Three Documents", situates several groupal writing practices that have emerged in conjunction with the Constant worksession "Collective Conditions".

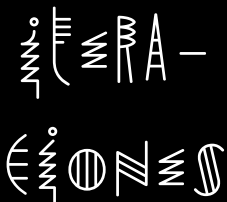
Rica Rickson reflects in multi-color on their fresh birth that came about during their Hangar residency. In an interior dialogue Rica considers their collective body, as well as their multiplicity entanglements to the art world, desires, needs and genealogies.

Next to these contributions, two invitations were extended for companion-articles: "holding spell" by *Kym Ward* notes that meetings between people can be moments of convergence and enchantment. In "Por debajo y por los lados. Sostener infraestructuras feministas con ficción especculativa" ("From Below

and From the Sides. Supporting Feminist Infrastructures with Speculative Fiction"), *spideralex* brings together techniques and formulations around world-making and future-thinking community infrastructures.

This publication is not conceived as a catalogue. Shared work has the right to be disseminated, to have a life of its own, to be exposed to brilliant influences, benefit from the additions of others and transform. So if you are interested in exploring further the images, texts, art, soundrecordings, source codes, and other materials that originated from the Iterations project, we warmly invite you to explore the website of the project: <https://iterations.space> and to use, copy, change and re-distribute its contents. The site contains also some extra translations of contributions to this publication.

A huge thank you goes out to all artists, participants, funding bodies, organisations, and all who have contributed to the Iterations project and to this publication.

Internet se ha convertido en un espacio increíblemente complejo que se puede interpretar como una metáfora del mundo: ninguna persona es capaz de abarcarlo entero. Para las personas hacedoras de arte e interesadas en la tecnología, es un buen motivo para agruparse y de manera colectiva comprender, usar, desarrollar o desmantelar la principal infraestructura de nuestra época. Para desmontar o *hackear* conjuntamente redes que sean nuestras, inventar y gestionar múltiples internets, construir futuros en los que nos gustaría vivir.

Las organizaciones socias de Iteraciones (Hangar, esc, Constant y Dyne.org) trabajan en el mismo campo, pero tienen distintos puntos de partida, misiones y modos de operar. Para este proyecto, hemos intentado establecer metodologías comunes, que cada organización ha aplicado a su manera.

Iteraciones es una colaboración entre varias organizaciones dedicadas al arte y la cultura en Europa, y ha sido cofinanciada por el programa Europa Creativa de la Comisión Eu-

ropea. Aunque el proyecto surge de nuestra convicción compartida de que la colectividad en el arte requiere investigación y atención, también se ha configurado en base a los criterios del marco Europa Creativa.

Ejemplo de ello es el hecho de que entramos en un programa que apoya “proyectos transnacionales de cooperación desde diferentes países”, es decir que contribuimos al paradigma de la creciente movilidad. Tanto si decidimos reunirnos y trabajar a distancia por medio de herramientas *online*, como si viajamos en tren o en avión, nuestras acciones se basan en el consumo de energía y en una huella de carbono cada vez mayor. Otro ejemplo de la influencia de dicho marco en nuestro trabajo es que nuestras organizaciones no dan por sentada la delimitación geográfica de las fronteras europeas: en muchas situaciones colaboramos con socios externos a la UE. No es parte de nuestros criterios habituales de trabajo. Nosotras, las personas de principios del siglo XXI, estamos viviendo en las ruinas poscapitalistas que se han convertido en nuestro hogar colectivo. Nos ofrecemos voluntariamente a hacer un poco de limpieza, mantenimiento, restauración. Para ello es necesario que aprendamos juntas, que negociemos y hablemos, que luchemos, lidiemos con ello y que, en algunas ocasiones, fracasemos.

Si uno de los vectores que a largo plazo nos unen es acelerar el fin del capitalismo, ¿en qué ayudan pro-

yectos como Iteraciones? En lugar de comenzar explícitamente esta acción como parte de ello, hemos decidido hacer el esfuerzo de crear un espacio y una oportunidad para que se desarrollen prácticas artísticas críticas. Estimular la conciencia, la sensibilidad, la intuición para las políticas de herramientas y tecnologías, por medio de la generación de unidad e intercambio.

Por consiguiente, Iteraciones ha concebido una serie de residencias artísticas en diferentes lugares de toda Europa. Cada residencia se ha pensado como una reiteración de la anterior, y será reiterada en la siguiente. En cada reunión de relevo, las obras de arte, procesos, materiales y conceptos se pasaban de un grupo de artistas residentes al siguiente, como un nuevo punto de partida desde el que intentarlo de nuevo.

En diciembre de 2017 se celebró el seminario inicial en Hangar; allí se propusieron y debatieron algunos principios comunes de partida. En la primavera de 2018, un grupo de más de 30 artistas, *hackers*, dramaturgos y músicos se apuntaron a una residencia en Giampileri, un pueblito escondido entre el mar y la montaña en el término municipal de Messina, Sicilia. Esta residencia "Transformatorio" fue organizada por Dyne.org. Las obras producidas durante la residencia se presentaron de manera festiva en el pueblo. Se escogió una canción como material a re-

mezclar por los artistas que se unían a la siguiente residencia; la performance, en dialecto siciliano, presentaba los desafíos del multilingüismo. Durante la residencia siguiente, realizada en Barcelona en noviembre de 2018, los artistas se concentraron formando una persona colectiva: una identidad artística grupal con el nombre de Rica Rickson y cuya identidad/entidad podía ser ocupada por cada una de los conformantes del grupo o por varias a la vez.

En mayo de 2019, un grupo de artistas colaboraron en varias presentaciones, laboratorios y reuniones posteriores, bajo el nombre de *common ground*, en la creación de una instalación *ad hoc* para la exposición "Collaboration Contamination" en el espacio de esc mkl, en Graz. Durante el verano de 2019, Constant organizó dos residencias en Bruselas, de las que resultó la exposición "Operating / Exploitation" en octubre en Bozar-Lab, e inmediatamente después la sesión de trabajo "Collective Conditions".

"Iteraciones investiga el futuro de la colaboración artística en contextos digitales".

Este lema se ha venido usando durante los cuatro años que ha durado el proyecto. El concepto básico es "iterar" la acción en varias circunstancias similares pero diferentes y fortalecer las estrategias colaborati-

vas y colectivas en la(s) práctica(s) artística(s).

Vamos a analizar más detenidamente cada una de las palabras de esa frase nuclear: “investiga el futuro de la colaboración artística en contextos digitales”.

Es decir: el proceso de investigación. Los medios de indagación que se desarrollaron estaban guiados por la práctica de hacer las cosas juntas: hacer juntas la práctica artística, hacer juntas el arte, hacer juntas la comprensión de la interpretación, de estar activa, de actuar, de tener capacidad de acción siendo entidades auto-conscientes. Aunque Iteraciones seguía una metodología determinada, se pusieron en práctica diversas formas de investigar: investigación guiada por la “intuición”, afinidades, impulsos, por oposición a la “research” (buscar-de-nuevo lo que ya sabemos que está ahí, para demostrar una tesis). ¿Es esto lo que llamaríamos “experimentar”? ¿Jugar sin objeto particular, o explotar cuerpos vivos en aras de la ciencia: les participantes como ratas de laboratorio en un cubo blanco convertido en probeta? Esto dista mucho de lo que buscábamos. No obstante, la situación particular de reunir artistas que no habían colaborado antes, en un

entorno artificial en cuanto al tiempo y al espacio, determinó muchos factores de la interacción. Durante los últimos tres años hemos dado un paso atrás muchas veces, hemos vuelto a establecer las condiciones del punto de partida y lo hemos intentado de nuevo. Hemos reiterado.

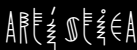
El conjunto de condiciones iniciales y de metodologías del proyecto implicaba el debate en acción (o la acción a debate) sobre el proceso artístico colectivo, y esto afectaba al desarrollo del propio proyecto. El progreso concreto del proyecto, sumado a las voces y organismos implicados, cambia su implementación.

Eso también supone fricciones. ¿Acaso existe alguna colaboración sin fricciones de algún tipo? ¿Los conflictos son un efecto (secundario) inevitable de un escenario artificial como este? ¿Es posible la producción colectiva sin estos desafíos? Parece complicado librarse de estas dinámicas grupales recurrentes, tal vez especialmente en un plazo de experimentación tan corto (normalmente, dos semanas). Sin embargo, desde el principio estaba claro que en Iteraciones, el objetivo de la investigación no era necesaria o principalmente la obra de arte resultante, sino las condiciones del proceso: el trabajo, los intercambios, la *experiencia de estar juntas*.

Iniciar una Iteración basada en ciertas reglas genera nuevos futuros. Y son plurales. Tienen repercusiones en el aquí y el ahora: presencias cuánticas y *difracciones*. ¿Se aproxima esto a lo que el proyecto preveía que podían hacer les artistas? ¿Cambiar las perspectivas y aportar nuevas orientaciones a conceptos afianzados?

Es posible que no sepamos ir juntos en una misma dirección, pero al menos tenemos que aprender a negociar con materiales importantes. El futuro es colectivo, o probablemente no será. El futuro, no como esa imagen utópica, prometedora y equilibrada que podemos concebir, sino como un porvenir plural en el aquí y el ahora. Ante ese futuro no hay periodo de espera, no hay un lapso disponible para la esperanza o la desesperación. En lugar de eso, es una forma de futuro tangible que empieza donde acaba la punta de nuestros dedos pero está fuera de nuestro control.

Inspirado en las formas recurrentes de colaboración que se dan en el desarrollo de software de código

abierto (F/LOSS), el proyecto Iteraciones aplica la repetición y la circularidad a las metodologías artísticas: procesos en los que el resultado de una actividad puede ser usado como inspiración y punto de partida para el siguiente, pero también se puede descartar sin miramientos.

Nos inspiraron —y nos inspiran— las prácticas de F/LOSS que incluyen estrategias para contribuir a los proyectos que consideramos importantes, indiferentemente del punto de partida; estamos viviendo una falta total de familiaridad con las prácticas colectivas en la producción y representación del arte contemporáneo; pero también está ocurriendo que en muchos casos el desarrollo artístico de conceptos, herramientas, métodos y enfoques se realiza de manera colectiva o en colaboración.

Como tal, la serie experimentó con la creación colectiva, la autoría conjunta y las condiciones de grupo. Cada iteración era una invitación abierta a la reapropiación. Se compartieron —y se comparten— materiales, código, imágenes, instrucciones y documentación con licencias de contenido abierto en la página web del proyecto.

A ese respecto, las “reuniones de relevo” son esenciales para el proceso artístico colaborativo, pues constituyen el momento en el que las obras de arte, los procesos ideados, los materiales en bruto y los conceptos se traspasan al siguiente grupo de per-

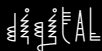
sonas para que lo continúen. Los momentos de relevo consistían, por tanto, en la puesta en común de una situación y un proceso en curso: un gesto para enlazar, para regalar elementos de la experiencia de iteración vivida. En todos los casos, el “relevo” era una metamorfosis, una acción favorecedora. Por consiguiente, el intercambio entre artistas no era necesariamente de materiales, sino también de ideas, experiencias y en ocasiones datos.

En algunos momentos clave, el grupo implicado en Iteraciones decidía cuestionar el término *colaboración* e intentar ir más allá en el concepto de *colectivo*. El cambio se puede describir de la siguiente manera: en un escenario colaborativo, diferentes personas trabajan, producen, actúan juntas y hay posibles trazas de autoría, cuyo concepto se basa en cierta medida en el escenario colectivo, donde la separación entre las diferentes aportaciones deja de estar clara. Eso significa que, en algunos momentos, el desarrollo del proyecto pone en cuestión la decisión tomada al principio de usar la palabra “colaboración” en lugar de “acción colectiva”. La necesidad de crear criterios unificados es una demanda difícil de cumplir. Quizás hubiera sido más eficaz y menos doloroso generar unas condiciones o medios comunes. Y sin embargo, la cuestión sigue candente, si no en las dificultades que se han encontrado en la implementación de cada pro-

yecto, sí en el meollo de Iteraciones: cómo (hacer posible) actuar juntas.

Durante las distintas fases, vemos un incremento del uso de los prefijos “co-”, “con-” (con, conjunto). A lo largo del proyecto, el conflicto llegó a ser considerado un elemento constructivo. *Quedarse “con” el problema* como una forma de no dejarlo pasar, de hacer espacio para las relaciones difíciles, que son necesarias para las prácticas que pretenden abrazar la diferencia. Sí, la *pertinencia* es una condición previa complicada para cumplir una meta, pero deja espacio para las alianzas. A fin de cuentas, quedarse, ser parte, puede ser también una afirmación colectiva, una acción de cuerpos en alianza. Las corporalidades pueden mantener su individualidad.

Iteraciones ha creado situaciones en las que las diferencias se encontraban, se afirmaban y se transferían a las obras. En muchos casos las artistas, las organizadoras y otras partes se encontraban por primera vez y no habían trabajado juntas antes. Aunque no es sencillo, es importante que las tensiones y fricciones que pueden surgir de estas situaciones no se ignoren, sino que se tomen en serio, generando diferencias productivas que se merecen un lugar central en la práctica común.

A lo largo de las últimas décadas, ha cambiado el significado de “digital”. La primera época de internet suscitó la aparición del Net Art, de experimentos tecnológicos cruciales sobre la identidad y el género virtuales, así como un espacio para infraestructuras independientes. A día de hoy, esa esperanzadora potencialidad está eclipsada por una mercantilización y comercio invasivos, tecnocoloniales, tecnosolucionistas, correlacionados con el Big Data y que absorben toda la energía. El término “digital”, por consiguiente, no puede usarse sin explicación, requiere un posicionamiento crítico. Durante Iteraciones, teníamos presente que a veces los participantes preferían cerrar los ordenadores y compartir el tiempo, la comida, la temperatura, los sonidos y silencios, las energías y las fatigas. Cuando esto ocurría, quizás lo digital no era más que una metáfora muy potente.

¿Qué es el contexto? ¿Qué (a)simetrías participan en la posición del sujeto? Nuestro trabajo en arte y cultura se asocia con muchos sectores de la sociedad, con planteamientos de innovación tecnológica, con políticas eco(-lógicas, -nómicas); se

refiere a futuros que tal vez no seamos capaces de imaginar. Concebimos el contexto de igual manera que el futuro. Está aquí mismo, muy cerca, pero es también una apertura difractiva y plural a la inmediatez. Trabajamos en múltiples entornos diferentes: la ciudad, el medio rural, lo remoto, el centro, lo privado, lo público.

La ecología, la era de la posverdad, los museos y exposiciones frente a las *performances*... ¿De qué manera influyen los diferentes contextos en las iteraciones, sus dinámicas y resultados? La ecología como gran tema; y lo post-humano como cuestión, como método. Y junto a todo ello, la necesidad de generar parentesco, de comprender, de completar y contaminar. Los colectivos se forman también a base de intrusiones y alteraciones, transposiciones o accidentes. El contexto es al mismo tiempo concreto y dislocado. ¿Quién está aquí? ¿Quién está a nuestro lado? ¿Quién está haciendo esto con nosotras? ¿En qué momento está ocurriendo? ¿En qué lugar? La dislocación, la reunión intuitiva de lugares, objetos y personas separadas, como método para establecer el contexto.

El objetivo de esta publicación es crear apertura de miras e inspirar

nuevos conceptos de trabajo aún por desarrollar. Como un navío, está llena de contenidos híbridos que se pueden desplegar y remezclar. En este libro, las aportaciones de algunos participantes en ediciones pasadas y futuras de iteraciones coinciden en un esfuerzo conjunto para trasladar ideas a personas y contextos que todavía nos son desconocidos. En ese sentido, esta publicación se puede considerar una iteración en sí misma.

Las contribuciones están relacionadas con enfoques, actitudes, posturas que surgieron del proyecto Iteraciones. Las editoras han creado un conjunto de descripciones de los hilos comunes a las que hemos llamado “asideros” (*handles*), y hemos invitado a cada participante a responder a uno de ellos. Durante el *book sprint* para procesar el material, se han elaborado unas partituras (*scores*) que permiten la lectura transversal de las aportaciones. Esta práctica se ha denominado “exdexación”, por oposición a “indexación” (las editoras Jara Rocha y Maneta Berends explican más estas metodologías en el cuadernillo incluido en esta publicación).

Las lenguas conectan y dividen simultáneamente, incluyen y excluyen. Las lenguas a las que se han traducido —o desde las que se han traducido— los textos que encontrarás aquí, son las propias de las organizaciones socias. El inglés no lo es, sin embargo está presente aquí por haber sido la principal lengua de co-

municación durante el proyecto. Al hablarlo y escribirlo, lo transformamos en un artefacto polifónico y mestizo. Siendo los participantes en este proyecto de más de 30 nacionalidades, hemos coloreado la lengua con esporas de nuestras distintas lenguas maternas, dejando rastros tangibles de ello también en esta publicación.

Algunas contribuciones se basan en documentos resultado de las actividades de Iteraciones. *common ground* esbozaron una partitura musical partiendo de las zonas destacadas en el mapa de la exposición “Collaboration Contamination”, que marca los elementos acústicos de la exposición y puede ser usada como partitura para futuras obras (sonoras).

La residencia y exposición titulada “Operating / Exploitation” es la fuente de la contribución “Dear visitor,” por *Behuki*.

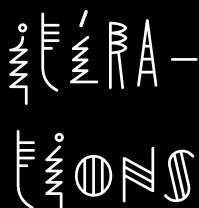
La introducción redactada por *Collective Conditions*, “Three Documents”, explica varias prácticas grupales que han surgido en conjunción con los talleres “Collective Conditions” de Constant.

Rica Rickson refleja en multicolor lo que acababa de nacer durante su residencia en Hangar. En un diálogo interior, Rica considera su cuerpo colectivo, así como sus múltiples enredos con el mundo del arte, los deseos, las necesidades y las genealogías.

Junto a estas contribuciones, se hicieron dos invitaciones para artículos complementarios: “holding spell” por *Kym Ward* apunta que los encuentros entre personas pueden ser momentos de convergencia y magia. En “Por debajo y por los lados. Sosteniendo infraestructuras feministas con ficción especulativa”, *spideralex* conjuga técnicas y formulaciones sobre las infraestructuras comunitarias de reflexión sobre el futuro y la construcción del mundo.

Esta publicación no está concebida como un catálogo. El trabajo compartido puede ser difundido, tener vida propia, enfrentarse a influencias brillantes, beneficiarse de los añadidos de otras personas y ser transformado. Si tienes interés en explorar más a fondo las imágenes, textos, arte, grabaciones sonoras, códigos fuente y otros materiales originados en el marco del proyecto Iteraciones, te damos una afectuosa bienvenida a la página web del proyecto: <https://iterations.space>; puedes usar, copiar, modificar y redistribuir sus contenidos. Se incluyen también en la web algunas versiones traducidas de contribuciones a esta publicación.

Un agradecimiento enorme a todos los artistas, participantes, financiadoras, organizaciones y todas las personas que han contribuido al proyecto Iteraciones y a esta publicación.

Internet est devenu un endroit extrêmement complexe, interprétable comme une métaphore du monde entier : il est impossible d'en saisir la totalité. Pour les professionnels de l'art qui s'intéressent à la technologie, c'est une raison de se retrouver pour comprendre, utiliser, développer ou démonter de façon collective la principale infrastructure de notre époque. Démonter et pirater ensemble nos propres réseaux, inventer et administrer des Internets multiples et bâtir des futurs que nous souhaiterions habiter.

Même si les organisations partenaires d'Itérations (Hangar, esc, Constant et Dyne.org) travaillent toutes dans le même domaine, leurs points de départ, missions et modes de fonctionnement diffèrent les uns des autres. Pour ce projet, nous entendons établir des méthodes communes, mises en œuvre de différentes façons par chaque organisation.

Fruit de la collaboration de plusieurs organisations artistiques et culturelles en Europe, Itérations est

co-financée par le programme Creative Europe de la Commission européenne. Bien que le projet surgisse de la conviction partagée selon laquelle le collectif dans les arts nécessite des recherches et une attention particulières, il s'agit également d'un projet structuré selon les critères du programme Creative Europe.

Exemple en est le fait que nous entrons dans un cadre soutenant « les projets de coopération transnationale entre différents pays », autrement dit : nous appuyons le paradigme d'une mobilité toujours plus grande. Que nous choisissons de nous retrouver et travailler ensemble à distance par le biais d'outils en ligne ou que nous voyagions en train ou en avion, nos actions se fondent sur la consommation d'énergie et une empreinte carbone accrue. Un autre exemple de l'influence de ce cadre sur notre travail est la délimitation géographique aux frontières européennes, un aspect qui ne va pas de soi pour nos organisations, étant donné que nous travaillons en de nombreuses occasions avec des partenaires hors de l'UE. Cette restriction spatiale ne fait pas partie de nos critères habituels de travail. Nous, génération du début du 21e siècle, vivons sur les ruines post-capitalistes devenues notre maison à tous. Nous nous portons volontaires pour en faire le ménage, l'entretien, la rénovation, des tâches qui

nécessitent que nous apprenions à travailler ensemble, à négocier et à parler, à lutter, à faire face et parfois à échouer.

Si nous sommes toutes et tous animé-es de longue date par l'accélération de la fin du capitalisme, en quoi des projets tels qu'Itérations peuvent-ils être bénéfiques ? Au lieu de déclarer ceci comme composante explicite de sa mission, nous avons décidé de déployer des efforts pour créer des espaces et des opportunités en vue de développer des pratiques d'art critiques. Stimuler la prise de conscience, la sensibilité, l'intuition des politiques d'outils et de technologies, tout en suscitant de l'échange et de la solidarité.

Itérations a donc été conçu comme une série de résidences artistiques à différents endroits en Europe. Chaque résidence a été pensée comme une itération de la précédente, qui serait ensuite itérée dans la suivante. Une réunion de passage de témoin est le moment où les œuvres d'art, les processus, les matériaux, les concepts, sont transmis par un groupe d'artistes résident-e-s au groupe suivant, comme point de ré-départ à partir duquel réessayer.

En décembre 2017, un séminaire de démarrage s'est tenu au Hangar, au cours duquel ont été proposés et discutés des débuts communs. Au printemps 2018, un groupe d'une trentaine d'artistes, hackeur-se-s,

créateur-ric-e-s de théâtre et musicien-ne-s se sont embarqué-e-s dans une résidence partagée à Giampileri, un petit village niché entre mer et montagne dans l'agglomération de Messine, en Sicile. Cette résidence « Trasformatorio » a été organisée par Dyne.org. Les travaux produits lors de cette résidence ont été présentés de façon festive dans tout le village. Une chanson a été sélectionnée comme matériel à remixer par les artistes participant à la prochaine résidence ; la performance, réalisée dans l'un des dialectes du sicilien, a été l'occasion de présenter les défis du multilinguisme. Lors de la résidence qui s'en est suivie à Barcelone en novembre 2018, les artistes se sont focalisé-es sur la formation d'un personnage collectif : une identité artistique de groupe du nom de Rica Rickson, une identité/entité pouvant être habitée par chaque personne du groupe ou par plusieurs simultanément.

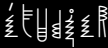
En mai 2019, après plusieurs présentations, laboratoires et réunions, un groupe d'artistes a travaillé ensemble sous le nom de « common ground » (terrain commun) pour créer une installation *in situ* pour l'exposition « Collaboration Contamination » dans l'espace d'esc mkl à Graz. Au cours de l'été 2019, deux résidences ont été organisées par Constant à Bruxelles, avec pour résultat l'exposition « Operating / Exploitation » au

Bozar-Lab en octobre, aussitôt suivie par la session de travail « Conditions Collectives ».

« Itérations étudie le futur de la collaboration artistique dans un contexte numérique. »

Ce slogan a été utilisé tout au long de la durée du projet, pendant quatre ans. Le concept de base était « d'itérer » une action dans des circonstances très similaires, mais cependant différentes, et de renforcer les stratégies collaboratives et collectives des pratiques artistiques.

Examinons plus en détail les mots de la phrase clé « étudier le futur de la collaboration artistique dans des contextes numériques ».

Autrement dit : le processus d'investigation. Les moyens d'enquête déployés ont été pilotés par la pratique du faire ensemble : réaliser la pratique artistique ensemble, fabriquer de l'art ensemble, faire dans la compréhension de l'agir, d'être active, d'interpréter, d'avoir du pouvoir en tant qu'entités auto-conscientes. Bien qu'Itérations ait suivi une méthodologie décrite, notre mode d'investigation était multiple : animé par « l'intuition », les

affinités, les impulsions, par opposition à la « re-cherche » (chercher encore ce que nous savons déjà là, pour prouver une thèse). Est-ce à ce moment-là que nous pouvons parler « d'expérimentation » ? Jouer sans objectif spécifique, ou exploiter des organismes vivants pour la science : les participant-e-s comme rats de laboratoires dans une éprouvette au milieu d'une salle d'exposition ? C'est bien loin de ce que nous poursuivons. Néanmoins, la particularité d'une situation où se réunissent des artistes n'ayant jamais collaboré auparavant, dans un cadre artificiel du point de vue du temps comme de l'espace, a permis de déterminer nombre de facteurs de l'interaction. À plusieurs reprises ces trois dernières années nous avons reculé, ré-défini les conditions en revenant au point de départ, pour essayer, encore et toujours. Nous avons réitéré.

L'ensemble des conditions et méthodologies initiales du projet impliquait la discussion-en-action (ou action-en-discussion) du processus artistique collectif et ceci a eu un effet sur le développement du projet lui-même. Les progrès concrets du projet, ajoutés à toutes les voix et corps impliqué-e-s, ont modifié sa mise en œuvre.

Cela veut aussi dire friction. Une collaboration peut-elle vraiment exister sans aucun type de friction ? Les conflits sont-ils des effets

(secondaires) inévitables d'un contexte artificiel comme celui-ci ? La production collective existe-t-elle sans ces défis ? Il apparaît difficile de sortir des dynamiques de groupe récurrentes, et peut-être tout particulièrement dans un temps d'expérimentation court (2 semaines, habituellement). Pourtant, un aspect était clair dès le départ : dans Itérations, le but de l'investigation n'était pas nécessairement ou principalement l'œuvre d'art qui verrait le jour, mais plutôt les conditions du processus : le travail, les échanges, *l'expérience de l'union et de la solidarité.*

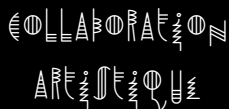
Démarrer une Itération fondée sur des règles crée de nouveaux futurs. Des futurs pluriels.

Qui ont des répercussions sur l'ici et l'immédiat : des présences et diffractions quantum.

Est-ce proche de ce que le projet imaginait que pouvaient faire les artistes ? Modifier les perspectives et apporter de nouvelles orientations à des concepts acquis/ayant fait leurs preuves ?

Nous ne savons peut-être pas comment aller ensemble dans une même direction, mais au moins, nous nous devons d'essayer d'apprendre à négocier avec les matériaux qui importent. Le futur sera collectif ou

ne sera pas. Le futur non comme une image utopique prometteuse et équilibrée que nous pouvons alimenter, mais comme un avenir pluriel, ici et maintenant. Il n'y a pas de période d'attente avant ce futur, aucun fossé ouvert à l'espoir ou au désespoir, mais plutôt une forme de futur palpable qui tire son origine de nos mains et qui échappe à notre contrôle.

Inspiré par les formes récursives de collaboration à l'instar de celles qui existent dans le développement de logiciel libre et open source (F/LOSS), le projet Itérations applique la répétition et la circularité aux méthodes artistiques : des processus au cours desquels le résultat d'une activité peut être utilisé comme inspiration et contribution pour la suivante, mais aussi être laissé de côté sans être pris en considération.

Nous nous sommes inspiré-e-s et continuons de nous inspirer des pratiques F/LOSS, qui comprennent des stratégies pour contribuer aux projets que l'on considère comme importants, quel que soit leur point de départ ; nous constatons une sous-exposition flagrante de la pratique collective dans la

production et la représentation dans l'art contemporain ; et nous observons également qu'un grand nombre de développements artistiques de concepts, outils, méthodes et approches sont effectués de façon collective ou en collaboration.

En tant que telles, les séries ont expérimenté la création collective, la titularité collective de l'œuvre et les conditions de groupe. Chaque itération a été une invitation ouverte à la ré-appropriation. Les matériaux, les codes, les images, les instructions et la documentation ont été et sont partagés sous licence libre sur le site web du projet.

En la matière, les réunions de « passage de témoin » ont été essentielles au processus d'art collaboratif, devenant des occasions pour les œuvres d'art, les mécanismes de pensée, les matières brutes et les concepts d'être transmis au groupe suivant pour être poursuivis. Les moments de passage de témoin étaient alors un partage de processus continu et d'une situation : un geste pour jeter des ponts, céder certains éléments de l'expérience vécue de l'itération. Le « passage de témoin » a été dans chaque cas une métamorphose, une action de devenir. Les échanges entre artistes ne concernaient pas nécessairement les matériaux, mais également les idées, les expériences, et parfois les données.

À certains moments clés, le groupe impliqué dans *Itérations* a décidé de remettre en cause le terme de collaboration, en essayant d'aller plus en profondeur dans le concept de collectif. La transition peut être décrite ainsi : dans un contexte collaboratif, différentes personnes travaillent, œuvrent, agissent ensemble et il en existe des traces possibles dans la titularité d'une œuvre, dont le concept se fonde dans une certaine mesure sur un environnement collectif, où la séparation entre différentes contributions n'est plus si claire. Autrement dit, à certains moments, le développement du projet a remis en cause la décision prise au départ d'utiliser le mot « collaboration » plutôt que celui « d'action collective ». La nécessité de créer des critères unifiés est une exigence épineuse. Générer des chaînes ou médias communs aurait peut-être été plus efficace et moins douloureux. Toutefois, la question demeure, sinon précisément dans les luttes rencontrées dans chaque mise en œuvre du projet, du moins au cœur de la finalité d'*Itérations* : comment (rendre possible l')agir ensemble.

Au cours des différentes phases, nous avons constaté une abondance toujours plus grandissante des préfixes « co- », « coll- » et « con- » (avec, ensemble, conjoint). Tout au long du projet, les conflits ont commencé à être considérés comme des éléments constructifs. Rester

« avec » le problème, comme façon de ne pas lâcher prise, pour faire de la place à des relations difficiles, nécessaires pour les pratiques entendant célébrer la différence.

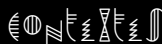
Oui, *l'appartenance* est une condition *sine qua non* compliquée pour remplir un objectif, mais elle laisse de la place aux alliances. Au final, être aux côtés de, faire partie, peut également être une déclaration collective, une action de corps en alliance. Des corporalités qui maintiennent leur individualité.

Itérations a créé des situations au cours desquelles des différences ont été rencontrées, discutées et transférées dans le travail. Dans nombre de cas, les artistes, organisateur·rice·s et autres parties se réunissaient pour la première fois et n'avaient encore jamais travaillé ensemble. Même si ce n'est jamais facile, il est important que ces situations donnent lieu à des tensions et des frictions et que celles-ci ne soient pas ignorées, mais bien prises au sérieux, créant alors des différences productives qui méritent une place centrale dans la pratique commune.

Ces dernières décennies, le sens du « numérique » a opéré une certaine transition. Les débuts

d'Internet ont suscité l'apparition de net art, de l'identité critique cyborg, des expérimentations tech et genre, et un espace pour les infrastructures indépendantes. Dans notre présent, cette potentialité encourageante est éclipsée par le technocolonialisme, le technosolutionnisme, la corrélation du big data, l'engloutissement des énergies, la marchandisation et le commerce envahissants. Le « numérique » ne peut donc être laissé sans commentaire et appelle à un positionnement critique. Au sein d'itérations, il s'est avéré que les participant·e·s préféraient parfois éteindre leurs PC portables et partager du temps, un repas, les températures, les bruits et les silences, l'énergie et la fatigue. Quand ceci se produisait, le numérique n'était alors plus qu'une métaphore forte.

Qu'est-ce que le contexte ? Quelles (a)symétries sont impliquées dans la position du sujet ? Notre travail dans l'art et la culture est associé à nombre de secteurs de la société, avec des modèles d'innovation technologique, des politiques éco(-logique, -nomique), notre labeur établit un lien avec des futurs que nous ne serons peut-être pas en mesure d'imaginer. Nous pensons au contexte comme nous

nique et hybride. Grâce à la présence de participant·e·s de plus de 30 nationalités différentes, nous avons coloré ce projet de spores de nos différentes langues maternelles, en y laissant des traces qui sont également tangibles et parcourent toute cette publication.

Certaines contributions sont basées sur des documents résultant d'activités d'Itérations.

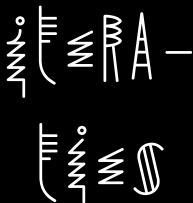
common ground ont esquissé une partition de musique, en fonction des zones surlignées de la carte de l'exposition « Collaboration Contamination » dont les éléments acoustiques peuvent être utilisés comme partition pour de futurs travaux (sonores). La résidence et l'exposition appelées « Operating / Exploitation » sont la source de la contribution « Dear visitor, » (cher visiteur,) de *Behuki*. La présentation par *Conditions Collectives*, « Three Documents », situe plusieurs pratiques d'écriture de groupe ayant émergé dans le sillage de la session de travail « Conditions Collectives » de Constant. *Rica Rickson* réfléchit en multicolore sur leur toute nouvelle apparition, née lors de leur résidence au Hangar. Dans un dialogue intérieur, Rica considère leur corps collectif ainsi que leur multiplicité d'enchevêtrements avec le monde de l'art, les désirs, les nécessités et les généalogies.

Aux côtés de ces contributions, deux invitations ont été lancées à des articles-compagnons : « holding

spell » de *Kym Ward* fait remarquer que les rencontres entre les personnes peuvent être des moments de convergence et d'enchantement. Dans « Por debajo y por los lados. Sostener infraestructuras feministas con ficción especulativa » (Du dessous et des côtés. Soutenir des infrastructures féministes avec la fiction spéculative), *spideralex* réunit des techniques et formulations autour des infrastructures communautaires de fabrication du monde et de réflexion sur le futur.

Cette publication n'est pas conçue comme un catalogue. Le travail partagé a le droit d'être diffusé, d'avoir une vie propre, d'être exposé aux influences brillantes, de bénéficier d'autres ajouts et de se transformer. Si vous êtes intéressé·e et souhaitez explorer davantage les images, textes, œuvres, enregistrements sonores, codes source et autres matériels émanant du projet Itérations, nous vous invitons chaleureusement à explorer le site Web du projet : <https://iterations.space> et à utiliser, copier, modifier et redistribuer ses contenus. Le site contient également des traductions supplémentaires des contributions à cette publication.

Un énorme merci à tou·te·s les artistes, participant·e·s, organismes de financement, organisations et tou·te·s ceux qui ont contribué au projet Itérations et à cette publication.

Het internet is een zeer complexe ruimte die geïnterpreteerd kan worden als een metafoor voor de wereld. Geen individu is in staat haar totaliteit te bevatten. Voor veel kunstbeoefenaars die zich in technologie interesseren is dit een reden om elkaar op te zoeken, om de belangrijkste infrastructuur van onze tijd samen te leren begrijpen, te gebruiken, verder te ontwikkelen of juist te demonteren, om eigen netwerken uit elkaar te halen en in elkaar te hacken, om meervoudige internetten uit te vinden en toekomst te bouwen die we graag willen bewonen.

Hoewel de partnerorganisaties van Iteraties (Hangar, esc, Constant en Dyne.org) allemaal in hetzelfde vakgebied opereren, hebben ze verschillende uitgangspunten, missies en werkwijzen. Voor dit project was het de bedoeling om gemeenschappelijke methodes vast te stellen die door elke organisatie anders zijn geïmplementeerd.

Iteraties is een samenwerking tussen verschillende kunst en cultuurorganisaties en wordt medegefinancierd door het Creative Euro-

pa programma van de Europese Commissie. Het project is ontstaan uit onze gezamenlijke overtuiging dat artistieke collectiviteit aandacht en onderzoek nodig heeft, maar het is ook opgezet aan de hand van de criteria die gesteld werden binnen Creative Europe.

We doen mee aan een programma dat transnationale coöperatieprojecten uit verschillende landen ondersteunt, en daarmee ondersteunen we een raamwerk dat de toename van mobiliteit ondersteunt. Of we nu kiezen om op afstand te werken via online middelen, of dat we per trein of vliegtuig reizen, onze acties gebruiken energie en doen onze CO2-voetafdruk toenemen. Een voorbeeld van hoe ons werk wordt beïnvloed door dit kader is dat het voor onze organisaties niet vanzelfsprekend is om ons werk te beperken tot Europese landsgrenzen. Dit is geen onderdeel van onze gebruikelijke werkcriteria. In veel andere situaties werken we samen met partners van buiten de EU. Wij, vroeg-éénentwintigste eeuwelingen, leven in de post-kapitalistische ruïnes die ons gemeenschappelijke huis zijn geworden. We bieden ons vrijwillig aan om het huishouden, onderhoud en restauratie te doen, maar dit vraagt dat we moeten samenwerken, onderhandelen, worstelen. We moeten het samen kunnen vinden en ook samen leren falen.

Een gezamenlijke langetermijnvector is dat we graag het einde van

het kapitalisme dichterbij zouden brengen. Maar hoe kunnen projecten zoals Iteraties daarbij helpen? In plaats van dit tot een expliciet onderdeel van de missie van het project te maken, besloten we moeite te doen om ruimte en kansen te creëren voor de ontwikkeling van kritische kunstpraktijken. We doen dit door het bewustzijn, de gevoeligheid en de intuïtie voor de politiek van technologie te stimuleren en door saamhorigheid en uitwisseling te bevorderen.

Iteraties werd opgezet als een serie artistieke residenties die op meerdere locaties in Europa plaatsvonden. Iedere residentie bouwde verder op een vorige residentie en voedde een volgende. Bij de 'hand-over meetings' werden alle kunstwerken, artistieke processen, materialen en concepten van de ene groep naar de andere groep overgedragen, om zo een nieuw begin te vormen.

In december 2017 vond een eerste seminar plaats in Hangar. Daar werden een aantal algemene doelstellingen voorgesteld en bediscussieerd. In het voorjaar van 2018 startte een groep van ruim 30 kunstenaars, hackers, theatermakers en muzikanten een gezamenlijk verblijf in Giampilieri, een klein dorp verscho- len tussen de zee en de bergen in het stadsgebied van Messina, Sicilië. Deze 'Trasformatorio' residentie was georganiseerd door Dyne.org. Het werk dat geproduceerd werd tijdens het verblijf werd feestelijk tentoon-

gesteld op meerdere plekken in het dorp. Als materiaal om over te dragen aan de volgende residentie werd gekozen voor een lied dat werd gezongen in een Siciliaans dialect. Dit introduceerde de uitdagingen van meertaligheid, een centraal thema in een internationale samenwerking zoals deze. Tijdens de volgende residentie in Barcelona in 2018 concentreerden de kunstenaars zich op het creëren van een collectief personage. Rica Rickson is een gemeenschappelijke artistieke identiteit/entiteit die door iedereen in de groep kan worden aangenomen. Alleen, een aantal of door de hele groep.

Na verschillende presentaties, laboratoria en bijeenkomsten, werkte een groep artiesten in mei 2019 onder de naam *common ground* aan een site-specifieke installatie voor de tentoonstelling "Collaboration Contamination", in de ruimte van esc medien kunst labor in Graz. Iets later, in de zomer van 2019 organiseerde Constant twee residenties in Brussel, die resulteerden in de expositie "Operating / Exploitation" die plaatsvond in oktober in Bozar-Lab, gevolgd door de werksessie "Collective Conditions".

"Iteraties onderzoekt de toekomst van artistieke samenwerking in een digitale context".

Gedurende de vier jaar dat het project duurde gebruikten we deze slogan regelmatig. Het basisconcept

van het project bestond uit het “itereren” van een vergelijkbare actie in verschillende omstandigheden om samenwerkings- en collectieve strategieën in artistiek werk te versterken. Laten we de woorden uit de zin “het onderzoeken van de toekomst van artistieke samenwerking in een digitale context” eens van dichterbij bekijken.

Onderzoek vatten we op als een proces. De methodes die we ontwikkelden worden getypeerd door de praktijk van samen “doen”: samen artistieke praktijken maken, samen kunst “doen”, doen opgevat als uitvoeren, actief zijn, doen als in: invloed hebben als zelfbewuste entiteiten. Alhoewel Iteraties een beschreven methodologie volgde was de manier waarop we onderzoek deden meervoudig, geleid door intuïties, affiniteiten en impulsen. Dit in tegenstelling tot “re-search” (iets onderzoeken waarvan we het bestaan al kenden, om een theorie te bewijzen). Kunnen we dit dan “experimenteren” noemen? Is dit spelen zonder specifiek doel? Exploiteert dit levende lichamen, zijn de deelnemers als artistieke laboratoriumrat-ten in een witte kubus testbuis? Dat stond ver af van onze bedoeling. Maar het bijeenbrengen van kunstenaars die nog niet eerder hadden sa-

mengewerkt in een specifieke, artificiële situatie, bepaalde veel factoren van de samenwerking. Meerdere keren tijdens deze laatste 3 jaar deden we een aantal stappen terug om ons te bezinnen op de condities van het project, ze te herformuleren en opnieuw te proberen en te re-itereren.

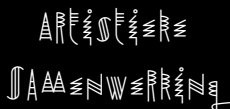
De set van initiële voorwaarden en methodologieën van het project vormden een onderdeel van de discussie-in-actie (of actie-in-discussie) van het collectieve artistieke proces en dit beïnvloedde de ontwikkeling van het project zelf. De concrete voortgang van het project plus alle stemmen die erbij betrokken waren veranderden haar implementatie.

Dit veroorzaakte ook frictie. Is iedere samenwerking ooit überhaupt vrij van frictie? Zijn conflicten een onvermijdelijk (bij)effect in een artificiële setting zoals deze? Zou er collectieve ontwikkeling bestaan zonder deze uitdagingen? Het lijkt moeilijk om de terugkerende groepsdynamiek te vermijden zeker in zo’n korte, experimentele periode (normaal gesproken was die ongeveer twee weken). Ondanks alles was één aspect altijd duidelijk vanaf het begin; bij Iteraties is het doel van het werk niet zozeer het bereiken van een artistiek eindresultaat, maar eerder het onderzoeken van de condities van het proces: het werk, de uitwisselingen, de ervaring van het samen-zijn.

Het opzetten van een op regels gebaseerde Iteratie creëert nieuwe toekomst. En deze zijn meervoudig. Ze hebben repercussies op het hier en nu: kwantum-presenties en diffracties. Is dat hoe het project zich voorstelde wat kunstenaars zouden kunnen doen? Het veranderen van perspectieven en het brengen van nieuwe oriëntaties voor vertrouwde concepten?

Misschien weten we niet altijd hoe we samen één richting uit moeten gaan maar we moeten op zijn minst leren onderhandelen met de materialen die ertoe doen. De toekomst is collectief of het is niet erg waarschijnlijk dat er een toekomst is. De toekomst niet als een veelbelovend en uitgebalanceerd utopisch beeld waar wij voor kunnen zorgen, maar een meervoudige voortgang in het hier en nu. Er is geen wachtperiode voor deze toekomst, geen open ruimte beschikbaar voor hoop of wanhoop. In plaats daarvan rolt een tastbare toekomst uit onze handen en buiten onze controle.

Geïnspireerd door recursieve vormen van samenwerking zoals die

bestaan in het ontwikkelen van open source software (F/LOSS) past het project Iteraties repetitie en circulariteit toe op artistieke methodologieën: processen waarbij de output van een activiteit kan worden gebruikt als inspiratie en input voor de volgende maar die ook terzijde kan worden geschoven.

Wij waren en zijn geïnspireerd door F/LOSS praktijken waarbij iemand kan bijdragen aan projecten die hij/zij belangrijk vindt, ongeacht hun beginpunt of einddoel. We zien dat veel artistieke ontwikkelingen van concepten, gereedschappen, methodes en benaderingen in samenwerkingsverband en collectief gebeuren. Maar tegelijkertijd zien we ook dat in de productie en representatie van hedendaagse kunst die samenwerkingen compleet worden onderbelicht.

De serie experimenteerde met collectieve creaties, met gedeeld auteurschap en collectieve condities. Iedere Iteratie was een open uitnodiging voor re-annexatie. Materialen, codes, beelden, instructies en documentatie worden gedeeld onder open content licenties via de website van het project.

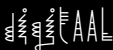
In verband daarmee waren de “handover meetings” ook essentieel voor het collectieve kunstproces. Het waren gelegenheden waar kunstwerken, denkprocessen, ruw materiaal en concepten werden doorgegeven van de ene groep aan de andere. Deze momenten deelden een voort-

gaand proces: ze waren een overbruggingsgebaar, om iets van de doorleefde ervaring van de iteratie door te geven. De "handover" was bij iedere casus een metamorfose en een handeling in wording. De kunstenaars wisselden niet enkel materialen uit, maar ook ideeën, ervaringen en data.

Op enkele sleutelmomenten besloot de groep die betrokken was bij Iteraties de term *samenwerking* uit te dagen en dieper in te gaan op het concept van het *collectief*. De verschuiving kan als volgt worden omgeschreven: in een collaboratieve omgeving werken, handelen en doen verschillende mensen samen. Op basis van een collectieve omgeving scheppen ze een auteurschap, waarin de verschillende bijdragen niet meer duidelijk te onderscheiden zijn. Dat betekent dat op een gegeven moment tijdens de ontwikkeling van het project de beslissing voor het woord samenwerking werd uitgedaagd ten opzichte van collectieve actie. De noodzaak voor de creatie van uniforme criteria is een harde eis. Misschien was de creatie van gemeenschappelijke regels of media meer effectief en minder pijnlijk geweest. Toch blijft de vraag bestaan of deze worstelingen dan wel überhaupt waren ontstaan bij iedere implementatie van het project en dit is de kern waar Iteraties voor staat: hoe kunnen we (het mogelijk maken om) samen (te) werken.

Tijdens de verschillende fases zagen we een toename van de voorvoegsels co-, col- en con. (met, samen, gezamenlijk). In de loop van het project werden conflicten als een constructief element beschouwd. Aan moeilijkheden vasthouden als een manier om door te zetten, om ruimte te maken voor gecompliceerde relaties die nodig zijn voor praktijken die verschil willen omarmen. Ja, ergens toe behoren is een lastige randvoorwaarde om een doelstelling te bereiken, maar het geeft ook ruimte voor allianties. Om uiteindelijk samen te staan en deel te zijn van, dat kan ook een collectief statement zijn, een actie van lichamen die een verband aangaan. Lichamelikheden die hun eigen individualiteit behouden.

Iteraties creëerde situaties waar kunstenaars verschillen konden tegenkomen, ze konden bespreken en transformeren tot werk. In veel gevallen ontmoetten de kunstenaars, organisatoren en andere partijen elkaar voor de eerste keer en werkten zo ook voor het eerst samen. Alhoewel niet altijd makkelijk, is het belangrijk toe te laten dat in zulke situaties spanningen en fricties kunnen ontstaan. Dat deze niet genegeerd worden maar serieus worden genomen, zodat ze een productief centraal punt kunnen worden in de gemeenschappelijke werkwijze.

In de laatste decennia heeft “digitaal” een andere betekenis gekregen. Het vroege internet bracht ons netwerk-kunst, kritische cyborg identiteit, gender-tech experimenten en ruimte voor onafhankelijke infra-structuren. Dit hoopvol potentieel wordt in onze tijd overschaduw door techno-koloniaal oplossings-fetishisme, door energieslurpende, totaal invasieve big-data correlaties, commodificatie en commercie. “Digitaal” kan daarom niet onaangete-kend blijven, maar vraagt om kritische benadering. Tijdens Iteraties gebeurde het dat sommige deelnemers liever hun laptops dicht hielden om beter te kunnen delen in de gezamenlijke tijd, het eten, de temperaturen, de geluiden en de stiltes, de energie en de vermoedheden. Op dergelijke momenten was *digitaal* wellicht niet meer dan een sterke metafoor.

Wat is context? Welke (a)sym-metrieën zijn er bij de positie van het onderwerp betrokken? Ons werk in kunst en cultuur is verbonden met vele sectoren in de samenleving, met technologische innovatie-schema’s, met eco(-logische of -nomische) politiek, het verbindt

zich aan toekomst en die wij ons mis-schien zelfs niet kunnen voorstellen. We denken op een gelijkaardige ma-nier over context als over toekomst. Het is nu en hier, zeer dichtbij maar het is ook de diffractieve en meer-voudige openheid van de onmiddellij-ke dingen. We werken in zoveel verschillende omgevingen: de stad, het platteland, afgelegen gebieden, het centrum, privé of publiek.

Ecologie, de tijd van post-waar-heden, musea en tentoonstellingen versus performatieve acties: hoe be-ïnvloeden de verschillende contexten de Iteraties, hun dynamiek en hun resultaten? Ecologie als hoofdonder-werp, de post-human als vraag, als methode. En daarbij de noodzaak om verwanten te maken, om te be-grijpen, om te voltooiën en te be-smetten. Collectieven worden ook gevormd door intrusies en wijzigingen, transposities of ongelukken. De context is tegelijk concreet en ont-wricht. Wie is hier? Wie is dichtbij ons? Wie doet dit met ons? Wanneer gebeurt dit? En waar? De ontwrich-ting, het intuïtief samenbrengen van gescheiden plaatsen, dingen en men-sen als methode om een context te creëren.

Deze publicatie heeft tot doel openingen te creëren en nieuwe con-cepten voor nog te ontwikkelen werk

te inspireren. Als een vat dat gevuld is met een hybride inhoud die eruit kan worden gelaten om opnieuw gemengd te worden. In dit boek komen bijdragen van participanten uit het verleden en Iterators uit de toekomst samen om ideeën te transporteren naar ons nog onbekende personen en contexten. Als zodanig kan deze publicatie op zichzelf ook worden gezien als een nieuwe Iteratie.

De bijdragen hebben betrekking op manieren van aanpak, houdingen en standpunten die uit het Iteratiesproject naar voren zijn gekomen. De redactrices creëerden een set beschrijvingen van gemeenschappelijke thema's die "handvatten" werden genoemd, en zij nodigden elke bijdrager uit om te reageren op één van deze thema's. Tijdens de redactie sprint waar het materiaal werd verwerkt, werden *scores* geproduceerd die een transversale lezing van de bijdragen mogelijk maakten. Deze manier van werken werd X-dexing genoemd (redactrices Jara Rocha en Manetta Berends lichten deze methodologieën verder toe in het boekje binnenin deze publicatie).

Taal verbindt en verdeelt tegelijkertijd, het omvat en het sluit uit. De talen waarin of waaruit de teksten die je hier vindt zijn vertaald zijn eigen aan de partnerorganisaties. Engels hoort daar niet bij, maar het is hier wel aanwezig omdat het de belangrijkste communicatietaal was tijdens het project. Terwijl we het spreken en schrijven, transfor-

meren we Engels tot een polyfoon, verbasterd apparaat. Omdat we met meer dan 30 nationaliteiten aan dit project werkten, hebben we het ingekleurd met de sporen van onze verschillende moedertalen, resten achterlatend die ook in deze publicatie tastbaar zijn.

Sommige bijdragen zijn gebaseerd op documenten die voortvloeien uit de activiteiten van Iteraties. De groep *common ground* ontwierp een muzikale score of partituur die gebaseerd is op akoestische elementen uit de plattegrond van de tentoonstelling "Collaboration Contamination". Deze kunnen worden gebruikt als score of partituur voor toekomstige (geluids)werken.

De bron voor de bijdrage "Dear Visitor," van *Behuki* is de residentie en de tentoonstelling "Operating / Exploitation".

De inleiding "Three Documents" door *Collective Conditions* situeert meerdere groepsschrijfpraktijken die in samenhang met de Constant werksessie "Collective Conditions" zijn ontstaan.

Rica Rickson reflecteert veelkleurig op haar nieuwe geboorte tijdens de Hangar residentie. In een innerlijke dialoog overdenkt Rica haar collectieve lichaam, haar verstrengelingen met de kunstwereld, haar verlangens, behoeftes en geneologieën.

Deze bijdragen worden vergezeld door twee toegevoegde artikelen: "holding spell" van *Kym Ward*

merkt op dat ontmoetingen tussen mensen momenten van convergentie en betovering kunnen zijn. In “Por debajo y por los lados. Sostener infraestructuras feministas con ficción especulativa” (“Van beneden en van de zijkanten. Ondersteuning van feministische infrastructuren met speculatieve fictie”), brengt *spideralex* technieken en theorieën samen over de wereldmakende en toekomstdenkende gemeenschapsinfrastructuren.

Deze publicatie is niet bedacht als een catalogus. Gedeeld werk heeft het recht om verspreid te worden, een eigen leven te leiden, blootgesteld te worden aan briljante invloeden, te profiteren van de toevoegingen van anderen en te transformeren. Dus als je geïnteresseerd bent in het verder verkennen van de beelden, teksten, kunst, geluidsopnames, broncodes en andere materialen die afkomstig zijn van het Iteratiesproject, nodigen wij je van harte uit om de website van het project te verkennen: <https://iterations.space> en de inhoud ervan te gebruiken, te kopiëren, te wijzigen en te herdistribueren. De site bevat ook enkele extra vertalingen van bijdragen aan deze publicatie.

Een groot dankwoord gaat uit naar alle kunstenaars, deelnemers, financiers, organisaties en personen die hebben bijgedragen aan het Iteraties project en aan deze publicatie.

Equip editorial / Das Redaktionsteam / Editorial team / Equipo editorial / Équipe éditoriale / Redactieteam:
Jara Rocha, Manetta Berends,

Lluís Nacenta, Nayari Castillo,
Peter Westenberg, Femke Snelting,
Reni Hofmüller, Ludovica Michelin,
Donatella Portoghese

Desenvolupament i disseny d'eines editorials / Entwicklung und Design von Redaktionswerkzeugen / Editorial tool development and design / Desarrollo y diseño de herramientas editoriales / Développement d'outils éditoriaux et graphisme / Ontwikkeling redactioneel gereedschap en ontwerp:

Jara Rocha, Manetta Berends

Traduccions / Übersetzungen / Translations / Traducciones / Traductions / Vertalingen:

Cristina Ridruejo (ES), Rita Soler (CAT), Camille Rieunier (FR), Monique Fuller (EN), Berber Ormeling (NL), Anette Hilgendorf (DE)
<http://www.aeiou-traductores.com/>

Arxius origen / Quelldateien / Source-files / Archivos fuente / Code source / Bronbestanden:

<https://gitlab.constantvzw.org/manetta/iterations-publication>

Descàrrega en pdf / Herunterladen des Pdf / Download pdf / Descarga en pdf / Téléchargez le pdf / Download pdf:
<https://iterations.space/publication>

Eines / Werkzeuge / Tools / Herramientas / Outils / Gereedschappen:
Reportlab, Etherpad, Libre Writer

Font tipogràfica / Schriftarten / Fonts / Tipografía / Polices

/ Lettertypes: CMU Concrete (<http://canopus.iacp.dvo.ru/%7Bpanov/cm-unicode/index.html>), Brazil (<https://colophon.info/Images/bRAZIL.zip>) and GNU Unifont (<http://unifoundry.com/unifont/index.html>)

Publicat per / Herausgegeben von / Published by / Publicado por / Publiée par / Een publicatie van: Constant, Vereniging voor Kunst en Media, Brussels (2020)

Web del projecte / Projektwebseite / Project's website / Web del proyecto / Site web du projet / Project website:
<https://iterations.space>

Llicència / Lizenz / License / Licencia / Licence / Licentie:

Texts and images are available under a Free Art License 1.3 (C) Copyleft Attitude, 2007. You may copy, distribute and modify them according to the terms of the Free Art License: <http://artlibre.org>; Teksten en afbeeldingen zijn beschikbaar onder een Free Art License 1.3 (C) Copyleft Attitude, 2007. U kunt ze dus kopiëren, verspreiden en wijzigen volgens de voorwaarden van de Free Art License: <http://artlibre.org>; Les textes et les images sont disponibles sous licence Art Libre 1.3 (C) Copyleft Attitude 2007. Vous pouvez les copier, distribuer et modifier selon les termes de la Licence Art Libre: <http://artlibre.org>; Texte und Bilder sind unter einer Free Art License 1.3 (C) Copyleft Attitude, 2007, erhältlich. Sie dürfen gemäß den Bedingungen der Free Art License kopiert, verbreitet und verändert werden: <http://artlibre.org>; Los textos e imágenes están disponibles bajo una Licencia de Arte Libre 1.3 (C) Copyleft Attitude, 2007. Puede copiarlos, distribuirlos y modificarlos según los términos de la Licencia de Arte Libre: <http://artlibre.org>; Els textos i imatges estan disponibles sota una Llicència d'Art Lliure 1.3 (C) Copyleft Attitude, 2007. És permès copiar-los, distribuir-los i modificar-los segons els termes de la Llicència d'Art Lliure: <http://artlibre.org>

NUR (Nederlandstalige Uniforme Rubrieksindeling) code: 647 - Beeldende kunsttechnieken

Gràcies / Danke / Thank you / Gracias / Merci / Bedankt:
Cristina Cochlor, Anne Laforet, Ona Bros, Nayari Castillo, Lucía Egaña, Lúdia Pereira, Gijs de Heij

Iteracions va ser iniciat per / Iterationen wurde initiiert von / Iterations was initiated by / Iteraciones fue iniciado por / Itérations est initié par / Iteraties werd geïnitieerd door:
Hangar (Barcelona), esc medien kunst labor (Graz), Dyne (Amsterdam) + Constant (Bruxelles/Brussel)

HANGAR.ORG

esc medien kunst labor

Aquesta publicació està cofinançada pel Programa "Europa Creativa" de la Unió Europea i recolzada per / Diese Publikation wird vom „Creative Europe“ Programm der Europäischen Union kofinanziert und unterstützt von / This publication is co-funded by the "Creative Europe" Programme of the European Union and supported by / Esta publicación está cofinanciada por el Programa "Europa Creativa" de la Unión Europea y apoyada por / Cette publication est cofinancée par le programme « Europe Créative » de l'Union Européenne et soutenue par / Deze publicatie wordt medegefinancierd door het programma "Creative Europe" van de Europese Unie en ondersteund door:

“Iterations investigates the future of artistic collaboration in a digital context.”

We all travelled to Barcelona to actively engage with Iterations, both as a project but also as a phenomenon. Jara made a nice comment: an “iteration” is a sort of repetition, but without the loop. It triggered multiple questions. How can we investigate the future together? What is needed to be iterating together? And what forms of artistic collaboration in a digital context do we want to explore?”

Handles (H)

* = How
✦ = Transition

Forms (F)

Curves   Text
Colors   Absences

Contributions (C)

X-ixing TRACE#0
(Beta Version)